

A kiadványhoz kapcsolódó viták, statisztikák és szerzői profilok a következő címen olvashatók: <https://www.researchgate.net/publication/249558452>.

Kínai társadalmi rétegződés és társadalmi mobilitás

Cikk az Annual Review of Sociology-ban - 2002. augusztus

DOI: 10.1146/annurev.soc.28.110601.140823

SZITÁCIÓK

384

READS

7,791

1 szerző:

Yanjie Bian

Minnesotai Egyetem Twin Cities

87 PUBLIKÁCIÓ 5,559 IDÉZET

NÉZZE MEG AZ
ADATLAPOT

E kiadvány néhány szerzője szintén dolgozik ezeken a kapcsolódó projekteken:

Project

guanxi projekt megtekintése

Project

Egyenlőtlenségek Projekt megtekintése

KÍNAI TÁRSADALMI RÉTEGZŐDÉS ÉS TÁRSADALMI MOBILITÁS

Yanjie Bian

*Társadalomtudományi Tanszék, Hongkongi Tudományos és Technológiai Egyetem,
Kowloon, Hongkong; e-mail: sobian@ust.hk*

Kulcsszavak Kína osztály, egyenlőtlenség, mobilitás

■ **Összefoglaló** Ez az esszé az 1980 utáni kutatásokat tekinti át az osztályok rétegződéséről, a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségekről és a társadalmi mobilitásról a Kínai Népköztársaságban. A kínai osztályrétegződés a Mao alatti merev státushierarchiából a Mao utáni időszakban nyílt, fejlődő osztályrendszerre alakult át. A társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek is megváltoztak. Az állami újraelosztó egyenlőtlenségek egyre inkább átadják a helyüket a növekvő piacorientált gazdaságban az egyének és csoportok sikere által létrehozott mintáknak; szigorú empirikus tanulmányokat végeztek a foglalkozási presztízsről, a jövedelemelosztásról, a lakhatásról és a fogyasztásról, valamint a nemek közötti egyenlőtlenségekről. Végezetül, a szakmai mobilitás, amely Mao idején ritka lehetőség volt, a feltörekvő munkaerőpiacok fényében sok kínai számára válik élettapasztalattá. A státusz elérésével, a karriermobilitással és a foglalkoztatási folyamatokkal foglalkozó tudományos munkák az egykor politizált társadalmi mobilitási rendszer stabilitását és változását egyaránt mutatják. A városi Kínával kapcsolatos kutatási eredmények viszonylag gazdagabbak, mint a vidéki Kínával kapcsolatosak, annak ellenére, hogy a vidéki Kínában nagyobb és mélyrehatóbb átalakulások mentek végbe.

BEVEZETÉS

A kínai társadalmi rétegződés és társadalmi mobilitás a szociológiai kutatás gyorsan növekvő és izgalmas területe. Gyorsan növekszik, mert Kína 1978 utáni gazdasági reformjai és az ebből következő nagyszabású átalakulások szokatlan, hosszú távú lehetőséget biztosítottak a társadalmi változások és a társadalmi differenciálódás iránt eredendően érdeklődő szociológusok számára. Ennek az áttekintésnek az elkészítéséhez 1980 óta több mint 300 releváns angol nyelvű publikációt tartalmazó bibliográfiát és egy nagyobb gyűjteményt készítettem a kínai nyelvű kutatási irodalomból. Ez a kutatási terület a tudósok számára is rendkívül izgalmas, nemcsak azért, mert fokozatosan halmozza fel a szociológiai ismereteket egy rendkívül dinamikus fejlődő, a globális gazdaságban egyre inkább részt vevő országról (Solinger 2001), hanem azért is, mert a kutatók olyan kérdéseket vizsgáltak, amelyek mind a Kína-szakértők, mind az összehasonlító/általános szociológusok alapvető érdeklődésére tartanak számot.

0360-0572/02/0811-0091\$14.

009

1

Ez az izgalom érezhető a Kínáról szóló jelentős folyóirat-kiadványok lenyűgöző felhalmozódásában 1988 óta,¹ az országban eredeti kutatásokat végző aktív szociológusok növekvő számában,² és a folyóirat két legutóbbi, rendkívül releváns áttekintő esszéjében. Az egyik esszé Kína társadalmi változásáról szól, és a társadalmi rétegződéssel és társadalmi mobilitással kapcsolatos kutatások áttekintését tartalmazta az 1980-as évek közepéig (Walder 1989a). A második áttekintés inkább az elméleti fejlemények és kutatási eredmények értékelésére összpontosított egy folyamatban lévő "piaci átmenetről szóló vita" (Nee & Matthews 1996) számára, amelynek Kína volt a megfigyelések középpontjában. Előre látva, hogy a jövőbeli kutatók és osztálytermi oktatók a jelen dolgozatot önmagában vagy a korábbiakkal együtt fogják használni, úgy határoztam meg a feladataimat, hogy szintetizáljam az 1980 utáni kutatási eredményeket három, egymással összefüggő területen: (a) *Kína* osztályrétegződése, (b) társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek és (c) társadalmi mobilitás. A vizsgált kutatási irodalom fő részét szociológusok és más társadalomtudósok angol nyelvű publikációi képezik; néhány érdekesebb kínai nyelvű publikációt is bevontam.

OSZTÁLYOK SZERINTI RÉTEGZŐDÉS

Általános tendencia

Mao elnök 1976-ban bekövetkezett halála után Kína jelentős változásokon ment keresztül. Mao alatt merev státushierarchia alakult ki az államszocialista gazdaságból, amelyben a termelőeszközök magántulajdonát 1952 és 1958 között fokozatosan felszámolták a mezőgazdaság kollektivizálásával és a városi gazdaság állami konszolidációjával, csökkentve a forradalom előtti társadalmi osztályokat a kommunista rendszerben (Whyte 1975, Kraus 1981). Ironikus módon az 1978 utáni rezsim az új legfőbb vezető, Deng Hsziao-ping vezetésével egy ma már figyelemre méltó reformpolitikába kezdett, amely dekollektivizálta és árucikké tette mind a vidéki, mind a városi gazdaságot, erodálva a reform előtti státushierarchia intézményi alapjait. Azóta egy nyitott, fejlődő osztályrendszer van kialakulóban (Davis 1995).

A reform előtti státushierarchia

Mao alatt négy strukturális és viselkedési dimenzió osztotta a kínaiakat minőségileg különböző státuszcsoportokba: (a) a lakóhelyi státusz vidéki-városi megosztottsága, (b) a gazdasági struktúra állam-kollektív dualizmusa, c) a káder-munkás dichotómia

¹Könyvtári keresésem szerint az ASR, az AJS és a *Social Forces* 1949 és 1987 között 19 cikket publikált Kínáról, az utóbbi 14 évben, 1988 óta pedig 45 cikket és kommentárt. ²A Kína-szakértőkön kívül olyan ismert, de egyébként nem Kína-szakértőként ismert szociológusok, mint Peter Blau, Craig Calhoun, Randall Collins, Glen Elder, Barbara Entwisle, Alex Inkeles, John R. Logan, Phyllis Moen, Ivan Szelenyi, Donald Treiman és Nancy Tuma. Jelenleg még sok más kutató is részt vesz Kínával kapcsolatos kutatási

---

projektekben.

a foglalkozási osztályozásban, és (*d*) a politikai jellemzésben a "forradalom-ellenforradalom" megosztottsága.

A vidék és város közötti megosztottság kulcsa a merev háztartás-nyilvántartási intézmény, a *hukou* volt, amely minden kínait a születési helyéhez kötött egy életre (Cheng & Selden 1994, Solinger 1999). A kollektív gazdálkodáshoz kötve a parasztok teljesen el voltak zárva számos városi kiváltságtól - kötelező oktatás, minőségi iskolák, egészségügyi ellátás, állami lakások, különféle élelmiszerek, hogy csak néhányat említsünk -, és nagyrészt szegénységben éltek (Parish 1975, Parish & Whyte 1978, Unger 1984, Chan et al. 1992). A vidéken születetteknek csak elenyésző hányadának volt esélye arra, hogy katonai mozgósítás, házasságkötés vagy a felsőfokú végzettség megszerzése és az azt követő munkaközvetítés révén feljusson a városokba vagy a nagyvárosokba (Kirky 1985:114). A városi születésű fiatalok 1958 és 1977 között (1966 után még inkább) vidéki területekre történő szervezett átköltözései, vagy "leküldési" akciói komoly aggodalmakat okoztak az érintett háztartásokban (Bernstein 1977). Az ilyen tapasztalatok még a városokba való visszatérésük után is maradandó hatással voltak e fiatalok életútjára (Zhou & Hou 1999).

Az állami-kollektív dualizmus jellemezte a kínai gazdasági struktúrát, de emellett státuszkülönbséget hozott létre a kiváltságos állami munkások és a nélkülöző kollektív társaik között - nyugati analógiája a kapitalista gazdaságok munkaerőpiaci dualizmusa (Hodson & Kaufman 1982). Míg minden parasztot a vidéki kollektív szektorba zártak, addig egy dolgozó városlakó állami vagy kollektív szektorbeli munkát kapott. Az állami dolgozók, akik 1978-ra a városi munkaerő 78%-át tették ki (SSB 1989:101), az élethosszig tartó foglalkoztatás "vasriztálját", valamint a biztosítási és jóléti juttatások lenyűgöző sorát kapták, ami a kollektív dolgozók számára elérhetetlen volt (Walder 1986:44-45). Ez a kontraszt azért volt pusztító, mert a "munkaegység (vagy *danwei*) tulajdonjoga" (Davis 1990) alatt a munkásoknak csak a fele változtatható munkahelyet életük során (Walder 1992:526), vagy évente 1-2% (Davis 1992a), és a vállalatok közötti mobilitás 85%-a a gazdasági ágazatokon belül történt (Bian 1994:116). Amunkaerő-ellenőrzés ilyen rendszere megerősítette az állami-kollektív szegmentációt (Lin & Bian 1991), és a "szervezett függőség" (Walder 1986), a "munkaegység-státusz" (Bian 1994) és a "*danwei* társadalom" (Butterfield 1982, Liu & Perry 1997) egyedülálló kínai jelenségeit hozta létre.

Bár a "káder" és a "munkás" a hivatalos kódrendszerben durva munkakategóriák voltak, két státuszcsoporthoz is tekintették őket. Az állami káderek (*guojia ganbu*) a teljes munkaerő mintegy 5%-át, illetve a városi munkaerő 20%-át kitevő kisebbségi csoportot jelentették, amely a magas presztízsű vezetői és ~~számi~~ állásokat betöltő személyekből állt. Ezek az egyének átlagon felüli javadalmazási csomagot kaptak (Walder 1995), és a párt- és kormányhivatalok vezetői pozícióiba (kb. 2%) való képzés és előléptetés céljából tartalékban tartották őket (Zhou 2001). Ezzel Mao vezetői és szakemberei alapvetően a kommunista pártállamtól váltak függővé (Davis 2000a). Ezzel szemben a munkásként (*gong ren*) besoroltak nagy valószínűséggel egész életükben a csoportban maradtak; a munkás káderpozícióba való előléptetése nagyon ritka volt (Bian 1994:140-41). Vidéken a fizetett kormányzati alkalmazottakat állami

---

kádereknek ismerték el, a falusi kádereket pedig, bár nem voltak fizetettek, a kommunista párt átvilágította őket, és a kommunista párt gyakorolta a káderek szerepét.

politikai és vezetői hatalom az egyszerű parasztok felett (Oi 1989, Chan et al. 1992).

Végül minden egyént és háztartást politikailag forradalmi ("vörös") vagy antiforradalmi ("fekete") "osztályokba" soroltak (Unger 1982). A vörösök a lenini párt diktatúra erői voltak, míg a feketék a rendszer párt által kreált "osztályellenségei" (*jie ji di ren*). De ezek nem voltak rögzített kategóriák. Elsősorban az 1948 és 1950 közötti földreform előtti családi osztályszármazás volt a döntő kritérium; a vagyontalan osztályszármazás a személyt eredendően vörössé tette, a vagyonosztálybeli származás pedig a kevés fekete kategóriák egyikébe sorolta (Whyte & Parish 1984). Ezenkívül, és ami még fontosabb, egy személy politikai teljesítménye (*biaoxian*) számos párt által vezetett kampányban és tevékenységben megfordíthatta az adott osztálycímét, és az adott személy ennek következtében eltérő politikai bánásmódban részesülhetett (Walder 1986). Minden egyes pártvezérelt kampányhullám a politikai átcímkezés, átminősítés és átcsoportosítás új pillanata volt; sokaknak a politikai szerepvállalás révén kellett újra megerősítést nyerniük "vörösségük" vagy "feketességük" tekintetében, de új osztályellenségek is biztosan kialakultak az időre (Kraus 1981). Ez a politikai címkézési kultúra a kulturális forradalom idején (1966 és 1976 között) érte el a legnagyobb intenzitását, a depolitizálás és a Kína modernizálását célzó, fejlődésorientált reformok új korszakának előestéjén.

Társadalmi osztályok kialakulása a vidéki Kínában

A Mao utáni reformokat 1978-ban maguk a parasztok kezdték el a vidéki területeken (Wang & Zhou 1994). A háztartási felelősségi rendszer, amely a vidéki háztartást a termelés, elosztás és fogyasztás alapvető egységként ismeri el, a tulajdonjogokat a népi közösségektől visszavette az egyes családokhoz (Oi 1989, Nee 1991, Chan et al. 1992). A kollektív gazdálkodás 1983-ra a múlté lett (Lu 2001). Autonóm termelőként a parasztháztartásoknak maradék jövedelmi jogaik voltak a terményeik felett, valamint joguk volt a gazdálkodásra szakosodni, vagy a földtől megszabadulni, hogy helyben vagy máshol dolgozzanak, és magasabb jövedelmet szerezzenek egy nem mezőgazdasági munkából (Nee 1989, Unger 1994). Mindkét lehetőség óriási mértékben nőtt az 1980-as években, és különösen 1992 után (Parish et al. 1995). A migráns borsóhangya-munkaerő például elárasztotta a városokat (Ma 2001). A becslések szerint 1995-re 80 millió parasztmunkás dolgozott és élt a városokban (Lu 2001:20). Az egykor homogén "parasztosztály" (Parish 1975, Chan et al. 1992) sok tekintetben differenciálódott. Fókuszált figyelmet kapott a vidéki káderek hite. Nee & Lian (1994) voltak az elsők, akik azt állították, hogy a káderek - vidéki és városi - fokozatosan feladják a kommunista párt iránti politikai elkötelezettségüket, miközben a piaci lehetőségek felé fordítják figyelmüket.

Opportunizmus-modelljük komoly és konstruktív kísérlet volt arra, hogy formalizáljanak egy elméletet a csökkenő politikai elkötelezettségről az államszocializmus reformjában. A Chen faluban (Chan et al. 1992), Daqizhuang faluban (Lin 1995, Lin & Chen 1999) és Zuoping megyében (Cook 1998) végzett terepmunka azt jelzi, hogy a reformok során a vidéki káderek a kollektív ipar feletti ellenőrzéshez és jövedelmi jogokhoz jutottak, befolyást gyakoroltak a

---

családi fizetett állások megszerzésére.

tagok a falusi vállalkozásokban, kihasználta a magánvállalkozókkal kialakított információs és befolyási hálózatokat, sőt "bennfentes privatizációba" kezdett a kollektív vagyontárgyak lecsupaszítása érdekében (Nee & Su 1998). Más tanulmányok a fejlesztési és elosztási kérdésekre koncentráltak (Parish 1985, Nee 1989, 1991, Knight & Song 1993, Rozelle & Song 1993, Rozelle & Song 1993, Nee 1989, 1991, Rozelle & Song 1993).

1994, Lyons 1997, Oi 2000, Kung & Lee 2001). Ezeket és más publikált eredményeket összegezve So (2001:6) azt állítja, hogy a decentralizáció Mao paraszti rétegét gazdag paraszti osztályra és szegény paraszti osztályra osztotta, és hogy a gazdag paraszti osztály "tőkét kovácsol a vidéki munkaerő-felesleg bőséges kínálatából". Az osztálykonfliktusok - állapítja meg So - a szegényparasztok számos tiltakozása formájában merülnek fel, akik többek között a magas és szabálytalan adókra, a mezőgazdasági termékeik államilag előírt alacsony áraira, valamint a földjeik és házaik birtoklásába való beavatkozásra panaszkodnak.

Két évtizeden keresztül szociológusok Kínán belül egy csapatként dolgoztak a feltörekvő vidéki osztályok tanulmányozásán. E csapatmunka eredményének tematikus kifejtése megtalálható Lu (1989, 2001) munkájában. Lu nézete nem korlátozódik egyetlen konkrét elméletre sem, a tulajdon és az ellenőrzés neomarkista fogalmait, a tekintély weberi fogalmát és Bourdieu szakértelem fogalmát ötvözi nyolc kialakulóban lévő vidéki osztály meghatározásában. Ezek az osztályok és az 1999-ben regisztrált vidéki népesség becslt százalékos aránya a következő

(a) a vidéki káderek a politikai elit, akik így vagy úgy, de minden szinten irányítják a kollektív gazdaságot, 7%; b) a magánvállalkozók az új tőkés osztály, kevesebb mint 1%; c) a városi és falusi vállalkozások vezetői a felemelkedő man-agerialista osztály, 1. A vidéki káderek a politikai elit, akik a kollektív gazdaságot minden szinten irányítják, 7%.5%; (d) a háztartási vállalkozások tulajdonosai és az egyéni iparosok és kereskedők a kispolgárság, 6%-7%; (e) a szakemberek az új középosztály, 2,5%; (f) a kollektív ipar alkalmazottai és a városi vándorló parasztmunkások a "parasztmunkások" (*nong min gong*), akiket a szülőfalujukban lévő házi nyilvántartás "lebegő népességgé" tesz, 16%-18%;

(g) a helyi magánszektorban dolgozó bér munkások az "új munkásosztály" 16-17%-a; és (h) a parasztek a mezőgazdasági termékekből származó jövedelemből dolgoznak és élnek, 48-50%. Bár informatív, ez az osztályozás a legjobb esetben is csak vázlatos; mind a meghatározó kritériumok, mind a kialakuló vidéki osztályok megoszlásának értékelése a folyamatban lévő átalakulások függvénye.

Városi társadalmi osztályok kialakulóban

A városi reformokat később hajtották végre, mint a vidéki reformokat, és az állam szorosan irányította és kiigazította őket (Wang 1996). Először is, a parasztyerekek beáramlása a városokba fellobbantotta a háztartási vállalkozások (*getihu*) felfutását az egyébként reménytelen városiak körében (Gold 1990, Shi 1993, Davis 1999). Ezután következett az állami ipar és az adórendszer decentralizálása, pénzügyi ösztönzőket adva a helyi

---

önkormányzatoknak, a gyárak vezetőinek és az egyes munkásoknak (Naughton 1995). Az újraelosztás-orientált államszervezet és makrogazdasági struktúra azonban egy paternalista gyári kultúrával párosult, amely ellenállást tanúsított a reformkísérletekkel szemben (Walder 1987, 1989b, Shirk 1993). A munkaerő- és tőkepiacok 1992 utáni megjelenése végül a városi gazdaságot piaci elosztás alá helyezte.

erőforrások, bár az új "fogd meg a nagyokat, engedd el a kicsiket" politikája létrehozott egy állami monopóliumszektor, amely stratégiai szempontból létfontosságú iparágakat és cégeket tartalmazott, a többi állami céget pedig egy "nyitott" szektorba küldte, hogy versenyezzenek a nem állami szervezetekkel (Lin et al. 1998:203-8). Az állami szektorban dolgozók tömeges elbocsátásai és szervezett áthelyezései párhuzamosan zajlottak a városok informális, ex-panding munkaerőpiacán dolgozó migráns parasztkok elárasztásával (Solinger 1999). Az állami szektorban dolgozók Mao által védett munkásosztálya differenciálódott és jogfosztottá vált (Whyte 1999), míg az állami tisztviselők és vezetők végrehajtói ellenőrzést és jövedelmi jogokat szereztek az állami ingatlanok felett, és kapitalizálódtak (So 2001). A magánvállalkozók felemelkedtek a növekvő piacgazdaságban, de nem rendelkeztek politikai érdekeltséggel vagy autonómiával (Pearson 1997). Az értelmiségi osztályhelyzet továbbra is kétértelmű maradt (Zhang 2000).

A MUNKÁS OSZTÁLY MEGVÁLTOZÁSA ÉS LEEMBERESEDÉSE Mao

a munkásosztályt hivatalosan és politikailag "vezető osztálynak" (*ling dao jie ji*) ismerték el. Az 1978 utáni piaci reformok aláásták ezt a státusz- elismerést, és a munkásosztályt megkülönböztették a magánszektorban dolgozó bérmunkásokra (1998-ban 12 millióan), az állami szektorban dolgozó védtelen munkásokra (70 millióan), a munkát kereső, elbocsátott munkásokra (30 millióan) és a nélkülvő parasztmunkásokra (60 millióan) (Zhang 2000:30). Nagy volt a kollektív szektorban dolgozók és a nyugdíjasok száma is. A munkásosztály jogfosztottsága felkeltette a közvélemény ~~figyelmét~~ és a helyi újságokban történetek jelentek meg róla. Az egyik szemléletes leírás a magánszektorbeli bérmunka "3-nem-világa": nincs meghatározott munkaidő, nincs egészségbiztosítás és nincs munkaszerződés ["*wu ri ye, wu yi lao, wu shou xu*", (Lu 1989:418-19)]. Miközben az állami ingatlanok termelőszközzé válnak a tisztviselők és a vezetők magánjövödelmei számára (Lin & Zhang 1999, Lin 2000), a védtelen állami munkaerő kezdte úgy érezni, hogy ők valóban proletárok (*wu chan zhe*). Az elbocsátott és nyugdíjas munkaerőből új városi szegénységi réteg alakul ki (Zhang 2000), és a munkaerő ellenállás érzékeny és komoly kérdéssé vált az állam és a társadalom változó szerkezetében (Chan 1996).

AZ ADMINISZTRATÍV ÉS VEZETÉSI CADRES EMBEREK KÉPVISELETE Nee

& Lian (1994) opportunizmus-modellje egy olyan *burzsoá válási* folyamatra mutat rá, amelyben a kommunista káderek feladják politikai elkötelezettségüket, hogy megragadják a lehetőségeket a növekvő piacon. So (2001) azzal érvel, hogy a kínai reformok védjegye az államformájú társadalom, és csak a káderek vannak történelmileg ~~stíj hűdön~~ a kapitalista gazdaság kialakításához. Így a reformok első évtizedében a "helyi állami korporatizmus" (Oi 1992) emelkedett, amelynek keretében a helyi kormányzatok ipari cégekké váltak, miközben a helyi tisztviselők vagy "belülről" kapitalizmust csinálnak (Walder 1994), vagy politikai és társadalmi tőkájüket kihasználva "hálózati kapitalizmust" (Boisot & Child 1996) hoznak létre (Goodman 1996). A reform második évtizedében az állami vállalatok vagyonát és nyereségét tömegesen a káderek magánkézbe terelték az "informális privatizáció", a szervezeti burjánzás, a konzorciumépítés és az

---

"egy menedzser, két vállalkozás" révén (Nee 1992, Nee & Su 1998, Ding 2000a,b, Duckett 2001). A legújabb lépés egy

az állam által bevezetett tulajdonjogi reform, amely lehetővé teszi, hogy a közigazgatási és vezetői káderek legyenek az átalakított állami vállalatok részvényesei (Zhang 2000).

A KAPITALISTA Vállalkozók PATRONIZÁLÁSA Ez a téma egy polgári káderosztállyal rendelkező, államosított társadalom képében jelenik meg (So 2001). A Xiamenben (Wank 1999) és másutt (Li 1995) a magánvállalkozókat az állami tisztviselőkkel való mecénási-üggyfélkapcsolatok jellemezték. Országos szinten a bejegyzett magánvállalkozók száma 1997-ben meghaladta a 2 milliót, és 12 millió munkavállalót alkalmaztak (SSB 1998:49). Ezek az "üzleti elit" érthető módon politikailag gyengék, mivel nem érdekeltek, nem önállóak, és nincs osztályképességük a demokratikus állam és politika ügyéért dolgozni (Pearson 1997). A kommunista ideológia és a kapitalista tulajdonviszonyok közötti konfliktus ellenére Jiang Zemin pártfőtitkár 2001. július elsejei beszédében felhívást tett közzé, hogy párttagokat kell toborozni minden társadalmi rétegből, beleértve a magánvállalkozókat is. A pártfogás gyorsan átváltozhat a politikai beolvadás modelljévé.

AZ INTELLEKTUÁLISOK KÜLÖNBÖZŐ OSZTÁLIS ÁLLÁSA Az "értelmiségiek" - a szakemberek, a kulturális elit és a technokraták - a forradalom utáni történelem során mindig is kétértelmű osztályhelyzetben voltak (Kraus 1981). Az értelmiségiek az 1950-es évek elején veszítették el enyhe autónómiájukat, amikor teljesen a pártállam keretei között történő munkára és életre szerveződtek (Davis 2000a). Politikai szempontból az értelmiségiek voltak Mao "bűdös öreg kilencesei" ("*chou lao jiu*"), akik a kilenc "fekete" kategória közül az utolsó helyen álltak. Hízogó és vidám volt számukra 1979-ben, amikor Deng Xiaoping "munkásosztály" státuszt adott nekik, mivel ez a státusz azt jelentette, hogy az értelmiségiek végre "rev- olúciós" osztállyá váltak a reformkorszakban (Huang 1993). De ez nem sokat számított; míg az értelmiségiek az iskolai végzettségük révén a magas presztízsű szakmai elitben maradnak, az anyagi ösztönzők és különösen a politikai hatalom megszerzéséhez még mindig át kell esniük a politikai szűrésen (Walder 1995). Huang (1993) úgy látja, hogy a kínai értelmiségiek "intézményen belüli" és "intézményen kívüli" csoportokra oszlanak, attól függően, hogy elsősorban az állami szektorban vagy azon kívül dolgoznak. Ez az intézményi határvonal nem feltételezi, hogy az "intézményen kívüli" értelmiségiek "autonóm humanisták" (*zi you wen hua ren*), akik egyébként a civil társadalom egy független szférájában dolgoznának.

A KÖZEPES OSZTÁLYOK Az állami gyári munkások - élethosszig tartó foglalkoztatásuk és magas szintű juttatásaik miatt - Mao "kvázi középosztályának" számítottak (Li 2001), és ez az egykor politikailag és gazdaságilag védett csoport a reformkorban differenciálódott (Whyte 1999). Mao középosztálya - a menedzserek és a szakemberek - az 1950-es évek elejétől kezdve beépültek a kommunista rendbe (Davis 2000a), de a reformkorszakban úgy tűnik, hogy ez a két csoport a magánvállalkozókkal együtt a vidéki és városi Kína növekvő piacgazdaságának központi szereplőjévé vált (Qin 1999:29-48). A mai kínai középosztály azonban még nem osztja a fejlett kapitalista

---

társadalmakban élő társaik általánosan elismert képét - stabil életmód, általános értékrend és aktív életmód.

politikai részvétel (Wright 1997:23-26). Ehelyett a kínai középosztály bizonytalan jövedelemforrásokból él (Qin 1999:65), még nem alakult ki középosztálybeli identitása vagy értékrendje (So 2001), és nincs politikai motivációja a civil társadalom megszületéséért folytatott küzdelemhez (Pearson 1997).

Előre tekintve

A kutatás eddig nem fordított kellő figyelmet az új társadalmi osztályok kialakulására Kínában, és a meglévő elemzéseket hátráltatja a társadalmi és gazdasági struktúrák még mindig fejlődő jellege, amelyben a társadalmi osztályok kialakulóban vannak. Ezért a jövő kutatóitól éleslátó elemzésekre és megbízható értékelésekre van szükség. Fontos kiindulási lépés, hogy világos képet kapjunk az összetett és gyakran kétértelmű tulajdonjogi struktúrákról. Bár a tulajdonjogi struktúrákra vonatkozó információk nélkülözhetetlenek minden osztályelemzéshez (Wright 1997), ezek megszerzése nem könnyű. Walder & Oi (1999) helyi megközelítést javasolt, és felvázolt egy úttervet a szükséges munkákról. A következő lépés talán a munka-menedzsment-tőke viszonyok kutatása a termelési rendszerben. Az egyik példa erre Lee (1995, 1998, 2000) kiterjesztett esettanulmányai a nemek és nők helyzetéről Dél-Kínában, amely munka Burawoy (1985) oroszországi és kelet-európai szocialista munkásosztályra vonatkozó elemzési keretéből indul ki. Az eredeti kutatások e kezdeti lépéseinek elméleti szintézisekhez kell vezetniük arról, hogy az osztálykülönbség hogyan eredményez osztálykonfliktust, osztálymozgalmakat vagy osztálypolitikát egy új korszakban. Ilyen erőfeszítések már megkezdődtek (Chan 1995, So 2001).

TÁRSADALMI-GAZDASÁGI EGYENLŐTLENSÉGEK

Általános tendencia

Mao egalitarizmusa csökkentette a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségeket (Parish 1981, 1984), így Kína az egyik legkiegyenlítettebb lett a korabeli fejlődő országok között (Whyte & Parish 1984:44). A jövedelmek és a természetbeni jövedelmek meglévő eltérései újraelosztó jellegűek voltak: A vidéki/városi identitással, a munkaegység szek- túrájával és rangjával, a munkakategóriával és skálával, a politikai hatalommal, valamint az életkorral és a szolgálati idővel magyarázták őket - egy sor olyan változóval, amelyek a szocialista státushierarchia fő dimenzióit mérik. A piaci mechanizmusok bevezetése a munkaegységeken belül és a termék-, munka- és tőkepiacok megjelenése a munkaegységeken kívül egyaránt újradefiniálta ezeket a dimenziókat, és az egyenlőtlenség új forrásait hozta létre a Mao utáni időszakban. A társadalmi-gazdasági rétegződés rendszere továbbra is vegyes marad - a folytatás és a változás párhuzamos történetek a kialakuló új rendről. Ez több kutatási területen is kimutatható: a foglalkozási presztízs, a jövedelemeloszlás, a lakhatás és fogyasztás, valamint a nemek közötti egyenlőtlenség.

Foglalkozási presztízs

Annu
Rev.
Socio
l.
2002.
28:91
-116.
Letöl
tve:
arjou
rnals.
annu
alrevi
ews.o
rg
a
Minn
esotai
Egyet
em -
Twin
Cities
-
Wils
on
Köny
vtár
által
08/19
/10.
Csak
szem
élyes
haszn
álatra

A foglalkozási presztízs fogalmát teljesen figyelmen kívül hagyta a maoista osztályelmélet, amelyben az államszocializmusban minden foglalkozás egyenlő státuszúnak minősült (Kraus 1981). Ez természetesen nem volt igaz. A Sanghajból származó adatok azt mutatták, hogy az erős

ideológiai hatásra a középiskolások erősen preferálták a nem manuális munkákat a manuális munkákkal szemben (Lan & Chang 1982). A dolgozó felnőtteknek, akár Kína fővárosában, Pekingben (Lin & Xie 1988), akár egy olyan ipari városban, mint Tianjin (Bian 1996), nem okozott gondot a munkakörök presztízskálára való besorolása, még akkor sem, ha a foglalkozások közötti jövedelmi különbségek csekélyek voltak. Amikor az 1990-es években a jövedelmi különbségek jelentősen megnöttek, egy kvázi országos minta hasonló skálázási eredményeket mutatott (Zhe & Chen 1995). Összességében a konstruált presztízsskálák eltérései inkább az iskolázottság, mint a jövedelem eltéréseinek voltak tulajdoníthatók, és ez a minta az iparosodottabb, globalizáltabb, kapitalista Tajvanon is megfigyelhető volt (Tsai & Chiu 1991).

Az e tanulmányokból származó, konstruált presztízsskálák hasznos mérőeszközöket biztosítottak a kínai foglalkozási hierarchiák vizsgálatához, lehetővé téve az Egyesült Államokkal (Blau & Ruan 1990) és máshol végzett összehasonlító elemzést. A kínai presztízsskálák összehasonlíthatóak az Egyesült Államokéval és egy nemzetközi skálával (Treiman 1977), ami látszólag megerősíti a ~~mutató~~ és a társadalmi konvergencia elméleteit (Treiman 1970, Treiman & Yip 1989). Ezek az értelmezések azonban figyelmen kívül hagyhattak egy fontos kínai ~~szűrt~~ az erőforrások állami elosztása a foglalkozások helyett a munkaegységek azonosításához vezetett, mint a társadalmi státusz elsődleges mércéjéhez (Lin & Bian 1991). Mivel a presztízsskálák nemzetek között és időben stabilak, érzéketlenek a társadalmi mobilitás kommunizmusra jellemző politikai dimenzióira (Walder 1985) és a változó állami politikák okozta változásokra (Whyte & Parish 1984, Zhou et al. 1996, 1997). A jelenlegi kutatásokban a kínai társadalmi rétegződés és társadalmi mobilitás empirikus vizsgálataiban mind a presztízsskálákat, mind a foglalkozási kategóriákat felhasználják.

Jövedelemeloszlás

1978 és 2000 között a kínai gazdaság az egyik legszegényebből a világ hetedik legnagyobbjává vált (Világbank, idézi *New China Monthly* 2001 [4]:141), az egy főre jutó GDP 5,2-szeresére nőtt, az egy főre jutó jövedelem pedig a vidéki lakosok esetében 4,7-szeresére, a városiak esetében pedig 3,6-szorosára emelkedett (SSB 2000:56, 312). E növekedés nagy részét a tengerparti területek generálták, ahol az ottani fejlesztéseket előtérbe helyező, átorientált központi politika megtartotta a helyi megtakarításokat, és vonzotta a hazai és külföldi befektetések beáramlását. Ez a tengerparti és a szárazföldi régiók közötti jövedelmi különbségek növekedését eredményezte (Wang & Hu 1999). A tengerparti régiókban új gazdagság nőtt, de a szárazföldi területeken továbbra is fennmaradt az elszegényedés (Lyons 1997). Összességében a jövedelmi egyenlőtlenségek jelentősen nőttek (Hauser & Xie 2001).

A tudományos kutatást a jövedelemelosztás változó mechanizmusai iránti érdeklődés vezérelte. Ez az érdeklődés eredendően szociológiai jellegű, Djilas (1957) és Szele'nyi (1978) kérdéseit a hatalom és egyenlőtlenség társadalmi szerkezetéről az államszocializmusban a társadalmi rétegződés reformok alatti változó rendszerére vonatkoztatva. Nee (1989, 1991, 1992, 1996) merészen

---

nyilatkozott a változások irányáról, és a piaci átmenet elmélete élénk és termékeny vitát váltott ki a gazdasági átalakulás társadalmi következményeiről. E vita részletesebb áttekintése ebben a folyóiratban (Nee & Matthews 1996) és máshol (Szeleányi & Kostello 1996, Nee & Cao 1999) olvasható. A fő elméleti

a különbségek abban rejlenek, hogy miként fogalmazzuk meg a gazdasági átalakulás természetét és jellegét. Az átalakulás az erőforrások elosztásának az állami újraelosztásról a piaci uralomra való áttérésében keresendő, amely a politikai hatalom hanyatlásához, valamint az emberi tőke és a vállalkozói képességek felemelkedéséhez vezet (Nee 1989)? Vagy a gazdasági és politikai intézmények kettős átalakulásának eredménye, amelyben a humán tőke és a politikai hatalom egyaránt jutalmazásra kerül (Bian & Logan 1996, Parish & Michelson 1996, Zhou 2000)? Vagy végső soron a tulajdonjogok átrendeződésének folyamata, amelynek egyértelmű következményei lesznek a jövedelemelosztásra (Walder 1994, 1996, Walder & Oi 1999)?

A felhalmozott kutatási eredmények azt mutatják, hogy a humán tőke és a vállalkozói szellem jövedelemhozama vidéki és városi környezetben egyaránt növekszik (lásd Nee & Cao 1999, Cao & Nee 2000), bár ezek a növekedések a fejlett kapitalista társadalmakhoz képest csekélyek (Parish & Michelson 1996). Zhou (2000) megjegyzi, hogy értelmezhető nehézséget jelent annak meghatározása, hogy a humántőke növekvő hozamai egységesen a piaci erőknél tulajdonítható-e vagy sem. Szerinte a piacok és a bürokráciák egyaránt jutalmazzák az emberi tőkét, és empirikusan a kínai kormány valójában folyamatos erőfeszítéseket tett az állami tisztviselők és szakemberek fizetésének emelésére a piaci reformok során.

Komolyabb ellentmondásos eredmények a politikai hatalom megtérüléséről szólnak (Cao & Nee 2000). A fogalmat, bárhogy is definiálják, az alábbi háromféleképpen vagy mindegyikkel operacionalizálják: (a) párttagság, (b) káderpozíció, múlt és jelen, és (c) újraelosztó hatalommal járó állások. A megvalósíthatósági tervek és a mintanagyságok miatt a kutatók nem tudták a káderpozíciót párttisztviselőkre, kormányhivatalnokokra és állami vállalatok vezetőire bontani; ez megnehezíti a hipotézisek tesztelését arra vonatkozóan, hogy az "újraelosztók" a piaci reformokkal szemben a "közvetlen termelőkhöz" vagy vállalkozókhoz és szakemberekhez képest nyernek vagy veszítenek. Mivel a régimódi újraelosztók idővel egyre kevésbé relevánsak, egy ilyen teszt gyakorlatilag érdektelenné válik. Összességében a vidéki és városi káderek jövedelmi hozamai a reform kezdeti éveiben csökkennek (Nee 1989, Walder 1990). A "helyi állami korporatizmus" (Oi 1992) régióiban azonban a vidéki káderek a jövedelmező városi és falusi iparból származó jövedelmeket élvezik (Peng 1992, Lin 1995, Cook 1998, Lin & Chen 1999), míg a városi szektorban a nyolcvanas évek közepétől a káderek és a párttagok inkább nyerik, mint veszítik (Walder 1992, Bian & Logan 1996, Zhou 2000). A hatalomnak ez a tartós hatása, az ~~az~~ növekvő hozamával együtt, a kínai idősök körében is megfigyelhető (Raymo & Xie 2000). Ezeket az eredményeket nagyrészt megerősítik két országos mintavételes felmérés - az 1988-as és 1995-ös Kínai Háztartási Jövedelem Projekt - elemzései (Griffin & Zhao 1992, Khan et al. 1992, Zhao 1993, Khan & Riskin 1998, Parish & Michelson 1996, Xie & Hannum 1996, Tang & Parish 2000, Hauser & Xie 2001).

Lakhatás és fogyasztás

A vidéki lakhatás és fogyasztás nem kapott nagy tudományos figyelmet. A

---

városi lakhatás azonban komoly probléma és egyben az egyik központi témája is volt a

a "szocialista egyenlőtlenségekről" (Szele'nyi 1983). Bár Mao alatt az alacsony bérleti díjú alaplakások (a háztartási jövedelem 1-2%-a) gyakorlatilag minden városlakó számára elérhetőek voltak, az állami lakásokat, amelyek a városi lakáspiacot jóval az 1990-es évek közepén bekövetkezett árucikké válás előtt uralták, a munkaegységek építették, birtokolták vagy osztották ki (Whyte & Parish 1984:77-79, Logan & Bian 1993, Bian et al. 1997). A gazdag munkaegységekben dolgozók könnyen jutottak kényelmes, tágas lakáshoz, míg a szegény munkaegységekben dolgozók nyomornegyed közeli körülmények között maradtak (Lee 1988). A munkaegységek lakhatást biztosító képessége az állami és a kollektív szektorok között és a bürokratikus rangtól függően változott (Walder 1986, 1992, Bian 1994). Míg a munkaegységek lakhatását a szükségletek kielégítése alapján osztották ki (a nagy vagy többgenerációs családok kaptak először lakhatást, és több teljes lakóterületet kaptak), a tágas és minőségi lakások a munkaegységek erőforrásait jelentették, és ösztönzőként szolgáltak a politikai és vezetői tekintély, a ranglétra, a szakmai szakértelem és a társadalmi kapcsolatok jutalmazására (Logan et al. 1999, Tang & Parish 2000:89, Zhou & Suhomlinova 2001). Emellett a magas rangú munkaegységek káderei, szakemberei és alkalmazottai hajlamosak voltak olyan városrészekben lakni, amelyek közel voltak a vezető állami iskolákhoz, a vezetékes gázüzemanyaghoz, az utcai parkokhoz és más közösségi erőforrásokhoz (Logan & Bian 1993, Logan 2001).

Ennek az újraelosztó rendszernek számos nem várt következménye volt, amelyeket tömören leír Tang & Parish (2000:37), és ezek 1988 óta a reformok több hullámát indították el a lakbérek emelése, a lakásoknak a munkaegységektől való leválasztása, végül pedig a lakások árucikké tétele és privatizálása érdekében (Bian et al. 1997, Davis 2000c). Miközben a központi és helyi önkormányzatok továbbra is a fő beruházó és építető szerepet töltik be, az Államtanács 1998-as döntő jelentőségű lakásreform-irányelve előírta, hogy minden új lakást piaci áron kell értékesíteni és megvásárolni, véget vetve egy 50 éves rendszernek, amelyben a lakásokat alapvetően kollektív jólétként osztották ki (Jiang 2000). Az újgazdagoknak nem okozott gondot a lakásvásárlás. 2000-től egy 100 négyzetméteres otthon egy pekingi vagy sanghaji bérházban könnyen 600 000-800 000 RMB-ba kerülhet, ami 30-40 éves átlagjövedelemnek felel meg. A globalizált Sanghajban megfigyelhető az a tendencia, hogy luxuslakásokat építenek, ahogy az ingatlanhirdetésekből is megfigyelhető (Fraser 2000). A város peremén, a kisebb városokban és a kevésbé fejlett belvárosi városokban lévő otthonok lényegesen olcsóbbak (Logan 2001).

A készpénzzel nem rendelkező vásárlók jelzáloghitelt vehetnek fel egy kijelölt állami banknál az új otthonuk kifizetéséhez, de ennek előfeltétele, hogy a munkahelyi egységük vagy a magánmunkáltatójuk a munkavállalói jövedelem egy részét lakáscélú tartalékalapként letétbe helyezte a bankban a munkavállalóik nevében. Míg a kormányhivatalok és a nonprofit szervezetek (amelyek az állami munkahelyek 10%-át tartalmazzák) az állami költségvetési előirányzatokban biztosíthatnak ilyen forrásokat, addig az állami tulajdonú cégeknek (az állami munkahelyek 90%-a) ezt saját maguknak kell megtenniük, és ironikus módon sokan nem is képesek erre - ők a túlélésért és a fizetések fenntartásáért küzdenek egy olyan gazdaságban, amelyben az állami vállalatok

---

egyre inkább elveszítik minden versenyelőnyüket a magánvállalkozásokkal és a külföldi vállalatokkal szemben (Solinger 1999). Nagyon sok magánvállalkozás és gyakorlatilag az összes háztartási vállalkozás valószínűleg nem fektet be ilyen forrásokat, vagy azért, mert nem hajlandók erre, vagy azért, mert alkalmazottaik "két rendszerű családban" élnek - az egyik házastárs a magánszektorban dolgozik a magas jövedelem érdekében, a másik pedig megtartja állami állását, hogy biztosítsa

lakhatási és egészségügyi ellátások (Davis 1999). Előre láthatóan nagyszámú család élhet még mindig az 1988-as lakásreform előtt épült régi lakásokban, és a régi újraelosztási rendszer hatálya alá tartozik, bár ilyen becslés nem áll rendelkezésre.

A reformok előtti városi fogyasztással kapcsolatos kutatási érdeklődés nagyrészt a gazdasági egalitarizmusra (Parish 1981, 1984), a munkások függőségére a fogyasztási javak és szolgáltatások bürokratikus parancsra történő elosztásától (Walder 1986), valamint a munkaegységek hierarchiája és a politikai hatalom szerinti eltérésekre irányult (Bian 1994:8. fejezet). Az újabb kutatások arra irányulnak, hogy a reformok hogyan erodálták ezeket az "újraelosztó" mintákat (Tang & Parish 2000). Mégis új érdeklődés és megfigyelések vannak a folyamatban lévő kon-sumer forradalommal kapcsolatban (Davis 2000b). Davis kötete a növekvő fogyasztói és anyagi kultúra évtizedét dokumentálja (1.1. táblázat), amely a városi háztartásoknak nagy önállóságot adott abban, hogy a fogyasztói társadalomban a felnőttek és a gyerekek hogyan akarnak élni. Bár a preferenciák sokszinűek, az egyenlőtlenségek elsősorban a jövedelem és a társadalmi osztály miatt maradtak fenn (Yan 2000). A politikai hatalom a vállalkozói pénzzel párosul a fényűző szabadidős életre való törekvésben, mint például a senceseni éjszakai klubokban való bowlingozás (Wang 2000).

Nemek közötti egyenlőtlenség

A nemek közötti egyenlőtlenséggel kapcsolatos kutatások 1980 óta megszorodtak, de az eredmények továbbra is vegyesek és nem meggyőzőek (Entwisle & Henderson 2000). Elismerve a vidéki és városi nők foglalkoztatottságának és jövedelmének jelentős javulását a Mao-korszakban (Whyte 1984), és különösen a nők alapfokú oktatásban elért eredményeit (Hannum & Xie 1994), a kutatók azt is megállapítják, hogy az állam korlátozott lehetőségei, a változó kormányzati politikák és a tartósan fennálló patriarchális kultúra miatt az ilyen előrelépések elmaradtak a nemek közötti egyenlőséget célzó forradalomtól (Croll 1978, 1983, Stacey 1983, Wolf 1985). Az 1978 utáni reformok nemek közötti egyenlőtlenségre gyakorolt hatásának értékelésekor megfigyeléseik eltérő következtetésekre vezettek a változás irányát illetően.

Az egyik megfigyelés szerint a piacgazdaságok növekedése a vidéki nők számára a gazdaságon kívüli foglalkoztatási lehetőségeket teremtett, csökkentette a nemek közötti különbséget a háztartások jövedelemhez való hozzájárulásában, és javította a nők helyzetét a férfiakéhoz képest (Entwisle et al. 1995, Matthews & Nee 2000, Michelson & Parish 2000). Egy másik, főként a városokból származó megfigyelés szerint a piac fejlődésével az állam hatalma mind munkaadóként, mind a nők jogainak védelmezőjeként erodálódott, ami a női munkavállalók munkaerő-piaci diszkriminációjához vezetett a felvétel és elbocsátás, a munkaközvetítés és a bérmeghatározás terén mind az állami, mind a nem állami szektorokban, és így csökkentette a nők gazdasági helyzetét a férfiakhoz képest (Honig & Hershatter 1988). A magánszektorban a növekvő gyári despotizmus rontja a dél-kínai nők munkakörülményeit, akiket nehéz, hosszú munkaidőben végzett munkában tartanak (Lee 1995). A vidéki Kínából származó hasonlóan lehangoló történetek szerint a férfiak vezetik a családi

---

vállalkozások bővítését, míg a nők lemaradnak, és mezőgazdasági munkákra szakosodnak (Entwisle et al. 1995). Egy harmadik megfigyelés azonban az, hogy a városi Kínában a nemek közötti kereseti és egyéb munkakörökben mutatkozó különbségek az 1950-es évektől az 1950-es évekig stabilak maradtak.

1990-es évek (Bian et al. 2000). A nemek közötti munkaerő-piaci egyenlőtlenségek városok közötti eltérései nagyrészt nem korrelálnak a piacosodás mérőszámaival (Shu & Bian 2001).

Az ellentmondásos kutatási eredmények legalább két szinten magyarázhatók, ahogyan azt Whyte (2000) is megfogalmazta. Tartalmilag a politikai, társadalmi és történelmi folyamatok összetettségét tükrözik, amelyek azt mutatják, hogy ellentétes és ellentmondásos erők egyszerre lehetnek érvényben, és ilyen megfigyelhető ellentmondásos mintákat eredményeznek. Módszertanilag az ellentmondásos megállapítások a korai tanulmányoktól a legújabbakig alkalmazott különböző kutatási terveket, adatgyűjtési módszereket, méréseket és mutatókat tükrözik. A megbízható adatok hiánya valószínűleg a legsúlyosabb probléma, mivel az adatok túl gyakran keresztmetszeti jellegűek, és egy vagy két településen gyűjtötték őket, ami megakadályozza a megbízható országos szintű értékelést. Whyte javaslata konstruktív: A reformok nemek közötti egyenlőség gyakorolt hatását értékelő komoly tudományos munkának gondosan meg kell határoznia a kutatás területét, jól meghatározott mutatókat és mérőszámokat kell alkalmaznia, és összehasonlítható és szisztematikus adatokra kell támaszkodnia.

Az "objektív" elemzések mellett a nők szubjektív világának feltárása - mit gondolnak a nők a nemi szerepeikről és a férfiakhoz viszonyított státuszukról a munkahelyen és otthon? Mao női munkamodelljeit és "vaslányait" újraindítva Hershtatter (2000) és Honig (2000) úgy találta, hogy történeteik sokkal bonyolultabbak, mint a pártállam által leírt vonal, miszerint a nők a munka során áttörték a nemi határokat; valójában a hagyományos nemi szerepeket sok ilyen nő elfogadta. Más interjúadatok arra utalnak, hogy a hagyományos nemi szerepek a reformkorban felértékelődhetnek; egyes nők arról fantáziálnak, hogy elmenekülnek a munka elől, és a nők helyét elsősorban a családban látják (Parish & Busse 2000:212, Lee 1998:34-35). A pekingi házaspárok úgy érzik, hogy mind a háztartási munka, mind a fizetett munka hozzájárul a kollektivizált családhoz, és a két szféra közötti csere még akkor is tisztességes üzlet, ha az egyik házastársnak az egyik szférára kell szakosodnia (Zuo & Bian 2001).

Előre tekintve

A foglalkozási presztízs nem érzékeny az intézményi változásokra, de továbbra is tudományos eszköz marad az ipari társadalmak összehasonlító társadalmi rétegződésének kutatásában. A növekvő jólét és a növekvő fogyasztói társadalom fényében Kínában a lakhatás és a fogyasztás a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek egyre fontosabb szempontjai. Azonban sem a lakhatásról, sem a fogyasztásról nem állnak rendelkezésre megbízható és szisztematikus információk. A nemek közötti egyenlőtlenségek kutatási területe zavaros, ahogy azt Whyte (2000) is megállapította. Mindezek a kutatási területek - a lakhatás, a fogyasztás és a nemek közötti egyenlőtlenség - elméleti perspektívákat és elemzési kereteket igényelnek a jövőbeli tanulmányok irányításához.

A jövedelemelosztás változó mechanizmusainak kutatása szigorú és eredményes program volt, amely a kínai társadalmi rétegződés egyik vezető és élénk vitájának tárgyává tette a kínai társadalmi rétegződéseket az Egyesült

---

Államok és más országok vezető szociológiai fórumain. Ezt a programot azonban csúnyán hátráltatták. A legfontosabb függő változó, a jövedelem, ki van téve súlyos - valószínűleg szisztematikus - mérési hibáknak, mivel az átmeneti gazdaságban az egymásnak ellentmondó intézményi szabályok miatt a vidéki és városi bérből élők szándékosan és racionálisan elrejtene számos olyan jövedelemforrást, amelyek a jövedelemmel kapcsolatosak.

rendszeresen nem szerepelnek a munkavállalók bérjegyzékében (bérjegyzékében), arról nem is beszélve, hogy az újjgazdagok elképzelhető, hogy minden kérdőíves felmérésben hazudni akarnak a "szürke" és "fekete" forrásokból származó hihetetlenül magas jövedelmükről (Lin 2000). A természetbeni jövedelem még mindig releváns, de még a természetbeni jövedelem három fő tétele - az egészségbiztosítás, a nyugdíj és a munkabiztosítás - sem kapott még elegendő kutatást. Hasonlóan problematikus az újraelosztó elméleti konstrukciója, a káder működési koncepciója, valamint az önazonosított vagy a kutatók által előírt hivatali hatáskör, munkaköri feladatok vagy politikai hovatartozás kategóriáinak mérőeszközei. Ezek a kutatási eszközök azért problematikusak, mert a gyorsan változó gazdaság egyre kevésbé teszi relevánssá a "szocialista újraelosztókat". Az egyik érdekes elemzési irányvonal a vállalatok döntéshozatali struktúrájának változásáról szól, amelyben a helyi pártapparátusok egyre kevésbé játszanak döntő szerepet (Oppper et al. 2001). Egyéni szinten az élelátó tanulmányoknak figyelmet kell fordítaniuk a politikai, gazdasági és szakmai elitek, valamint a nem elit társadalmi csoportok változó hatalmi forrásaira.

TÁRSADALMI MOBILITÁS

Általános tendencia

A merev intézményi falak - a vidéki és a városi közötti különbség, a munkaegységek határai, a káder-munkás kettősség és a politikai besorolás - miatt ritkán lehetett megváltoztatni az egyén társadalmi pozícióját Mao státushierarchiájában. Az 1978 utáni piaci reformok és a munkaerőpiacok felemelkedése eltörölte ezeket az intézményi határokat, és a társadalmi mobilitás szinte mindenki számára életszerűvé vált. Parasztok milliói dolgoznak ma már (az informális szektorban) és élnek a városokban (Keister & Nee 2000), míg sokan közülük hazatértek dolgozni a vidéki iparosítás érdekében (Ma 2001). A városiak szintén a gazdasági jólét lehetőségeit keresték a tengerparti területek fejlesztési zónáiba való vándorlással (Solinger 1999). A vállalatok és ágazatok közötti mobilitás, amely a reformok előtt rendkívül nehézkes volt (Walder 1986, Davis 1990), ma már nagyon gyakori; a munkahelyváltás vagy önkéntes a karrierépítés céljából, vagy kényszerből történik a tömeges elbocsátások vagy az állami vállalatok által szervezett áthelyezések miatt (Solinger 2000). Miközben ezek a változó tendenciák szigorú kutatásokat igényelnek, komoly tudományos munkák jelentek meg a társadalmi mobilitás kutatásának három, jól körülhatárolt területén: a státuszszerezés, a karriermobilitás és a társadalmi hálózatok a foglalkozási folyamatokban.

Állapot Elérés

A szokásos státuszszerezési modellek a személy társadalomban elért státuszát két, elméletileg elkülönülő oknak tulajdonítják: az öröklésnek és a teljesítménynek. A kapitalista társadalmakban az elért státuszt a bér munka betöltésével operacionalizálják, a státusz öröklődését a szülői végzettség és foglalkozás

---

hatásai alapján vizsgálják, a személyes teljesítményt pedig általában az iskolai végzettséggel mérik. Amikor ezeket a modelleket Kínára alkalmazzuk, három jelentős módosítás történik, és

mind a kommunizmus politikai gazdaságtanának szereplőire hívják fel a figyelmet. Először is, az 1949-es kommunista forradalom örökségei politikai szempontból határozták meg a státuszöröklést, és a szülői iskolázottság és foglalkozás mellett a családi osztály származását is az öröklés fontos dimenziójává tették (Parish 1981, 1984, Whyte & Parish 1984). Másodszer, az "elvi partikularizmus" (Walder 1986) társadalmi struktúrájában a személyes teljesítményt politikailag a párt tekintélye értékeli; a párttagság és a párt iránti lojalitás minőségileg más minősítés, mint az iskolázottság (Walder 1985, 1995). Harmadszor, egy központilag tervezett gazdaságban az állami redisztributív forrásokat differenciáltan osztják el az állami és kollektív szervezetek hierarchiáján keresztül (Walder 1992), így a munkahelyi identifikáció a társadalmi státusz elsődlegesebb kritériumává válik, mint a bérmunka foglalkozása (Lin & Bian 1991, Bian 1994).

Ezeknek a státusz elérési modelleknek a becsléséhez népszámlálási vagy felmérési adatokra van szükség, amelyeket Kínában még ma is rendkívül nehéz beszerezni. Parish (1981, 1984) és Whyte & Parish (1984) korábbi erőfeszítései egy "szomszédos háztartásokból álló mintán" (581 család és 2865 tag) alapultak, amelyet 133 hongkongi kínai emigráns megkérdezésével hoztak létre. Ez a minta erős státusz-öröklődést talált az iskolai végzettségben; a gyermekek magasabb iskolai végzettséget értek el, ha apjuknak magasabb iskolai végzettsége vagy magas jövedelmű állása volt. A családi osztály származása jelentősen befolyásolta a foglalkozási eredményt; valaki akkor kapott magas jövedelmű állást, ha apja kapitalista, kereskedő vagy alkalmazott volt, nem pedig munkás vagy paraszt az 1949-es forradalom előtt. Végül, az iskolai végzettség magas jövedelmű állást eredményezett, de a női származás hátrányt jelentett mind az iskolai, mind a foglalkozási elérésben. Mindezek a hatások azonban a kulturális forradalom (1966 és 1976 között) kohorszára nézve nullára csökkentek, ami Mao évtizedes destratifikációs politikájának eredménye (Parish 1984). Davis (1992a) 200 sanghaji és wuhani család több mint 1000 egyénének foglalkozási története alapján azt találta, hogy az 1980-as évek végétől a kulturális forradalom politikája csökkentette a középosztály reprodukcióját, és általánosabban a munka és a jutalmak bürokratikus elosztása az idősebb születési kohorszoknak vagy az "elsőként érkezőknek" (Davis-Friedmann 1985) kedvezett az 1949 utáni kommunista korszakban.

Az Egyesült Államokban élő szociológusok 1985-től kezdődően kezdtek nagyszabású, reprezentatív mintavételes felméréseket végezni kínai városokban, és ezek gazdagították a kínai státuszszerzési folyamatok megértését. Egy 1986-ban Tianjinban végzett felmérés kimutatta, hogy egy évtizeddel a kulturális forradalom után sem az apa iskolai végzettsége, sem az apa foglalkozása nem befolyásolta a gyermek munkahelyi státuszát, és hogy a foglalkozás elérése a saját iskolázottság eredménye volt, ami látszólag egy olyan esélystruktúrát feltételez, amelyben a státusz öröklődése megszűnt (Blau & Ruan 1990). Amikor egy 1985-ös, ugyanabban a városban végzett felmérésben a munkahelyi egység szektorát használták az elért státusz mutatójaként, Lin & Bian (1991) erős apafiúi kapcsolatot talált a munkahelyi egység szektorában és erős szektor-foglalkozás kapcsolatot a nemzedéken belül. Ez hívta fel a figyelmet az állami munkaközvetítés intézményére, amelyet Bian (1994) egy 1988-as Tianjin-

---

felméréssel vizsgált meg részletesen: Az iskola elvégzése után a fiatalokat az állami munkaügyi hivatalok munkalehetőséget jelöltek ki, hogy hierarchikusan

szervezett munkahelyek, ahol végül konkrét munkaköröket jelöltek ki. Mindhárom tianjini felmérés azt mutatta, hogy az iskolai végzettség és a kommunista párttagság növelte az esélyt arra, hogy valaki az állami szektorban kapjon munkát, és hogy a nők nagyobb valószínűséggel kaptak kollektív szektorbeli állásokat, ahol kevesebb bért és szociális juttatást kaptak, mint férfi társaik.

Zhou és munkatársai (1996, 1997) többféle mintával bővítették a kutatás hatókörét Tianjin városán túlra. Eseménytörténeti elemzéseik azt mutatják, hogy a "bizalmatlan" családi osztályból való származás 1993-ig minden időszakban jelentősen csökkentette az állami szektorban való elhelyezkedés esélyét. A felsőfokú végzettség minden időszakban növelte az esélyt arra, hogy valaki állami vagy kormányzati szervezetekben dolgozzon, ahol a kívánatos munkahelyek voltak, de a főiskolai végzettség az 1978 utáni reformok első évtizedében vált fontossá a párttagság megszerzésében. Egyértelmű mintát mutatott Zhou és társai, hogy a rétegződési dinamikát minden időben nagymértékben megváltoztatták a változó állami politikák. Ez megerősíti azt, amit Davis (1992a, 1992b) élettörténeti elemzése korábban kimutatott arról, hogy az állampolitikák változása központi szerepet játszik a generációk közötti és a karriermobilitás mintázataiban.

Karrier mobilitás

A felmérések megállapításait, miszerint az oktatás és a párttagság egyaránt befolyásolja a státusz elérését, gondosan figyelembe vették a közigazgatási és szakmai karrierbe való belépés útjainak növekvő kutatási programjában (Walder 1995). Sok elméleti feszültség származik a Szovjetunióban és Kelet-Európában végzett korábbi tanulmányokból a politikai lojalitás és az iskolai végzettség közötti kapcsolatról; a növekvő iskolai végzettség megváltoztatja a kommunista rendszer politikai jellegét, és az értelmiségiek "az osztályhatalom felé vezető út" okának tekintették (Konrad és Szeleányi 1979). A kínai piaci reformokat egyesek a virtuokráciából a meritokráciába való átmenet reményének tekintették (Shirk 1984, Lee 1991).

Walder (1995) azzal érvelve, hogy a kommunista párttagság és az oktatás minőségileg különböző minősítéseket jelent, egy kettős pályamodellt dolgozott ki, és két mintavételes felméréssel vizsgálta azt. Az 1986-os tianjini felmérés azt mutatja, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkező egyének egy magas társadalmi presztízzsel rendelkező szakmai elitbe kerülnek, míg az oktatási bizonyítványt és párttagságot is szerzett egyének egy társadalmi presztízzsel, tekintéllyel és anyagi kiváltságokkal rendelkező adminisztratív elitbe (Walder 1995). Az 1996-os kínai országos felmérés eseménytörténeti elemzéssel még erőteljesebb eredményeket szolgáltat: a szakmai és a közigazgatási karrier a Mao-korszaktól kezdve mindig is elkülönültek egymástól, a párttagság soha nem volt kritérium a szakmai pozíciók eléréséhez, és a főiskolai végzettség csak a Mao utáni időszakban vált a közigazgatási pozíció kritériumává (Walder et al. 2000). A pártszervezet előnyben részesíti a fiatal tagokat a felnőtteképzésben, és végül vezetői pozícióba lépteti őket (Li & Walder 2001).

Más tanulmányok ezen a vonalon a kínai politizált társadalmi mobilitási rendszer stabilitására és változására egyaránt rámutatnak. Zang (2001) szétszórót forrásokból állította össze 757 (1988-ban) és 906 (1994-ben) közép- és kelet-

---

ázsiai ország egyedi profilját.

helyi kormányzati tisztviselők. Modelljei azt mutatják, hogy mindkét évben a főiskolai végzettség elősegíti, hogy a káder mind a párt-, mind az állami apparátusban feljebb lépjen a ranglétrán, míg a pártban betöltött rangidő "tolja" az illetőt a párhierarchiába, nem pedig az állami bürokráciába. Bian és társai (2001) azzal érvelnek, hogy a tagsági lojalitás minden kommunista párt szervezeti szükségszerűségét és túlélési stratégiáját jelenti, és azt mutatják, hogy Tianjinban és Sanghajban 1949 és 1993 között a politikai szűrés továbbra is fennállt a párttagság megszerzésében és a politikai és vezetői pozíciókba való előléptetésben. Zhou (2001) azzal érvel, hogy a változó állami politikák által kiváltott politikai dinamika miatt a bürokratikus karrier mintái idővel változnak, és az 1994-es, több személyre kiterjedő felmérése azt mutatja, hogy a kínai bürokraták Mao-kori és Mao utáni kohorszának megkülönböztető jellegzetességei vannak. Cao (2001) Sanghaj és Guangzhou összehasonlító elemzése az állami szektoron belüli változások mintázatát mutatja: Míg a kevésbé piacosított Sanghajban az emberi tőke karriermobilitásra gyakorolt hatása a profitorientált cégek és a nonprofit szervezetek között egyenletes, addig Guangzhou-ban a fokozott piaci verseny ahhoz a megállapításhoz vezet, hogy az emberi tőke erősebb meghatározója a karriermobilitás sikerének a profitorientált cégeknél, mint a nonprofit szervezeteknél.

Szociális hálózatok a foglalkozási folyamatokban

A státusz elérésére vonatkozó modellek és a karriermobilitási modellek a személyek felfelé irányuló mobilitási lehetőségeit a pozíciójukhoz és képzettségükhöz rendelik. A hálózati perspektíva ettől eltér; a mobilitási lehetőségeket a társadalmi hálózatokba ágyazott és azokból mobilizált információk és befolyás függvényének tekinti (Granovetter 1973, Lin 1982). Ez a hálózati perspektíva jól illeszkedik a *guanxi*, vagyis az érzelmek és kötelezettségek interperszonális kapcsolatainak kapcsolati kultúrájához, amelyek a kínai társadalomban a múltban és a jelenben is meghatározzák a társadalmi interakciókat és megkönnyítik a szívességcserét (Liang [1949] 1986, Fei [1949] 1992, King 1985). A forradalom utáni Kínában a *guanxi* instrumentálisabbá vált annak érdekében, hogy valaki a pártklientelizmus keretében lehetőségeket biztosítson a munkahelyén (Walder 1986), vagy hogy kitörjön a bürokratikus korlátok közül, hogy állami újraelosztó erőforrásokhoz jusson (Gold 1985, Yang 1994), például munkahelyekhez. Valójában a *guanxi* hálózatokról kiderült, hogy elősegítik a *guanxi* használók munkahelyi és karrierlehetőségeit, miközben korlátozzák azokat, akik rosszul helyezkednek el a társadalmi kapcsolathálóokban (Bian 1997).

A *guanxi* hálózatokról kiderült, hogy megkönnyítik a foglalkoztatási folyamat mindhárom aspektusát: a munkaerőpiacra való belépést, a vállalatok közötti mobilitást és az elbocsátás utáni újbóli elhelyezkedést. A munkaerőpiacra való belépéssel kapcsolatban két tianjini felmérés adatai azt mutatják, hogy a *guanxi* hálózatok használata az 1960-as és 1970-es évek 40%-áról 55%-ra nőtt az 1980-as években (Bian 1994:102), majd 75%-ra az 1990-es években, amikor végre megjelentek a munkaerőpiacok (Bian & Zhang 2001). A cégek közötti mobilitás tekintetében ugyanezek a Tianjin-felmérések hasonló, de élesebb tendenciát

---

mutatnak: A munkavállalóknak csak a fele váltott munkahelyet 1988 előtt, és fele használta ehhez a *guanxi* hálózatokat; 1999-re a jelenlegi munkavállalók mintegy 80%-a váltott munkahelyet, és csak egy kis hányaduk nem használta a *guanxi* hálózatokat (Bian & Zhang 2001). Egy másik Tianjin-i tanulmány azt mutatja, hogy az elbocsátott munkavállalók

a textilgyárakban dolgozók az iparágak közötti kapcsolatok révén munkahelyet váltottak, hogy egy nem textilipari egységben helyezkedjenek el (Johnson 2001). A Wuhanban elbocsátott munkásokat gyorsabban foglalkoztatták újra, és magasabb jövedelemmel járó állásokhoz illeszkedtek, ha szélesebb és találatkényobb hálózattal rendelkeztek (Zhao 2001:68).

Mindezen tanulmányok azt mutatják, hogy a *guanxi*-kapcsolatok túlnyomórészt rokonok és barátok, akik a *guanxi* használók számára magas intimitásúak, de ha ismerősök vagy távoli barátok, akkor a kapcsolatok közvetítőkön keresztül jönnek létre, akikhez mind a *guanxi* használók, mind a kapcsolatok erősen kötődnek (Bian 1997). Ez éles ellentétben áll a nyugati országokkal, ahol a ritkán interakcióban lévő és alacsony intimitású gyenge kapcsolatokat gyakrabban használják, mint az erősebbeket (lásd Granovetter 1995, Lin 1999 áttekintését). Ez a nemzetek közötti különbség Bian (1997) szerint a hálózatokon keresztül mozgósított különböző erőforrásoknak köszönhető: A gyenge kapcsolatokat a nyugati országokban arra használják, hogy információt szerezzenek az álláslehetőségekről, míg az erős kapcsolatok Kínában arra szolgálnak, hogy a hatóságoktól nehezebben megszerezhető befolyást biztosítsanak. A növekvő munkaerőpiacon a különböző erősségű *guanxi*-kapcsolatok célja lehet az információ és a befolyásszerzés is, és a befolyást és az információt is biztosító kapcsolatok, nem pedig csak az egyik, lehetővé tehetik valakinek, hogy sikeres keresést végezzen, ez a hipotézis empirikus vizsgálatra vár.

Előre tekintve

A tudományos munka három irányvonala - a státusz elérése, a karriermobilitás és a társadalmi hálózatok szerepe a foglalkozási folyamatokban - mindegyiket az összehasonlító társadalmi mobilitás elméleti alapjai vezérik, elősegítve egy tartós kommunista rendszer társadalmi és politikai karakterének megértését. Érthető módon a kutatási eredményeket tudományos ízléssel konstruálják vagy mintázzák meg, hogy teszteljék a meglévő elméletekből levezetett hipotéziseket. Kína egy fejlődő világ, ahol számos irányból óriási átalakulások kerülnek felszínre. A vidéki területekről a városokba és a gazdasági szektorok közötti tömeges migráció a mobilitás lehetőségeit nyitja meg egy olyan gazdaságban, ahol a régiók közötti különbségek egyre nagyobbak. Az állami szektorban dolgozók nagyarányú elbocsátásai és szervezett áthelyezései az intézményi változások és az ipari szerkezetátalakítás társadalmi kísérletei, amelyek egyedülálló adatokat szolgáltatnak a lefelé és felfelé irányuló mobilitásról. Mivel a gazdasági jóléthez vagy a társadalmilag meghatározott szegénységhez vezető utak a növekvő differenciálódás és bizonytalanság társadalmában nem mindig kiszámíthatóak, több, megalapozott megközelítést és kreatív elmélet igénylő kutatásra van szükség.

KÖVETKEZTETÉS

A kínai társadalmi rétegződés és társadalmi mobilitás az elkövetkező évtizedekben is a szociológiai kutatás egyik legérdekesebb területe marad. Kína

Annu
Rev.
Socio
1.
2002.
28:91
-116.
Letöl
tve:
arjou
rnals.
annu
alrevi
ews.o
rg
a
Minn
esotai
Egyet
em -
Twin
Cities
-
Wils
on
Köny
vtár
által
08/19
/10.
Csak
szem
élyes
haszn
álatra

---

az osztályrétegződés, a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek és a társadalmi mobilitás számos kérdésében szokatlan szociológiai kísérleti kutatási területet jelent. Számos eredeti kutatás segítette elő az 1978 utáni reformok előtti státuszcsoportokkal kapcsolatos ismereteinket, de lényegesen kevesebb figyelmet fordítottak a kialakulóban lévő társadalmi

osztályok a mai vidéki és városi Kínában. Ez részben azért van így, mert a termelési rendszerben a tulajdonjogi viszonyok, amelyek kulcsfontosságúak az osztályok rétegződésének szigorú értékeléséhez, rendkívül bonyolultak és kétértelműek, részben pedig azért, mert a társadalmi osztályok kialakulóban vannak, és még nem mutatnak egyértelmű osztályhatárokat. Ehelyett a reformkorban a jövedelemelosztás, a lakásszerzés és a nemek közötti egyenlőtlenségek emberi és politikai mechanizmusairól folytak teo- retikailag izgalmas kutatások. Hasonlóan lenyűgöző kutatási eredmények születtek a státusz eléréséről, az elitcsoportokba való karriermobilitásról és a foglalkozási folyamatok társadalmi hálózati megközelítéseiről. Ezen eredmények ellenére Kína fejlődő politikai és gazdasági intézményei elképzelhető, hogy bizonytalanságokat és kiszámíthatatlan mintákat hoznak létre, ami megalapozott kutatásokat igényel, amelyekből új elméleti perspektívákat lehet létrehozni, amelyek segítenek megérteni és megmagyarázni a társadalmi rétegződés és a társadalmi mobilitás rendszerében bekövetkező változások szereplőit, forrásait és mechanizmusait.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

E fejezet elkészítését a Hongkongi Tudományos és Technológiai Egyetem Tudományos és Technológiai Ügyekért felelős alelnökének két ösztöndíja (HKUST6052/98H, HKUST6007/00H), valamint a Hongkongi Tudományos és Technológiai Egyetem tudományos ügyekért felelős alelnökének posztdoktori ösztöndíja (2000-2002) támogatta. Hálás vagyok a számos szerzőnek, amiért rendelkezésre bocsátották munkájukat ehhez a recenzio esszéhez, Zhanxin Zhangnak a hozzáértő kutatási segítségért, valamint Karen Cooknak, Deborah Davisnek, Joe Galas- kiewicznek, Victor Nee- nek, Xueguang Zhou- nak és Jiping Zuo- nak értékes javaslataikért és megjegyzéseikért, miközben ötleteket és korai vázlatokat dolgoztam ki ehhez a fejezethez.

Az *Annual Review of Sociology* online elérhető a <http://soc.annualreviews.org> oldalon.

HIVATKOZOTT IRODALOM

- Bernstein TF. 1977. *Fel a hegyekbe és le a faluba: The Transfer of Youth from Urban to Rural China*. New Haven, CT: Yale Univ. Press.
- Bian Y. 1994. *Munka és egyenlőtlenség a városi Kínában*. Albany, New York: SUNY Press
- Bian Y. 1996. Kínai foglalkozási presztízs: összehasonlító elemzés. *Int. Sociol.* 11:161-86
- Bian Y. 1997. Az erős kapcsolatok visszahozása: közvetlen kapcsolatok, hálózati hidak és álláskereső Kínában. *Am. Sociol. Rev.* 63:266-85
- Bian Y, Logan JR. 1996. Piaci átmenet és a hatalom fennmaradása: a változó rétegfikációs rendszer Kínában. *Am. Sociol. Rev.* 61:739-58
- Bian Y, Logan JR, Lu H, Pan Y, Guan Y. 1997.

- Munkaegységek és lakásreform két csiki városban. In *Danwei: The Chinese Work-unit in Historical and Comparative Perspective*, szerk. X Lu, E Perry, pp. 223-50. New York: M.E. Sharpe
- Bian Y, Logan JR, Shu X. 2000. Bérek és munkahelyek közötti egyenlőtlenségek a férfiak és nők munkaköri pályafutásában Tianjinban. Lásd Entwisle & Henderson 2000, 111-33. o.
- Bian Y, Shu X, Logan JR. 2001. Kommunista párttagság és a rendszer dinamikája Kínában. *Soc. Forc.* 79:805-42
- Bian Y, Zhang W. 2001. Gazdasági rendszer, társadalmi hálózatok és foglalkozási mobilitás. (Jingji tizhi, shehui wang luo, yu zhiye liudong). *Chinese Soc. Sci.* (Zhongguo shehui kexue) 128 (2):70-89.

- Blau PM, Ruan D. 1990. Az esélyegyenlőtlenség a városi Kínában és Amerikában. *Res. Soc. Strat. Mobility* 9:3-32
- Boisot M, Child J. 1996. A hűbértokoktól a klánokig és a hálózati kapitalizmusig: Kína kialakulóban lévő gazdasági rendjének magyarázata. *Admin. Sci. Q.* 41:600-28
- Burawoy M. 1985. *A termelés politikája*. London: Verso
- Butterfield F. 1982. *Kína: Alive in the Bitter Sea*. New York: Bantam
- Cao Y. 2001. Karrier a szervezeteken belül: az előléptetés meghatározásának összehasonlító tanulmánya a reformkínában. *Soc. Forc.* 80:1-29
- Cao Y, Nee V. 2000. Kommentár: ellentmondások és bizonyítékok a piaci átmenet vitájában. *Am. J. Sociol.* 105:1175-88
- Chan A. 1995. Az ipari kapcsolatok kialakulóban lévő mintái Kínában és két új munkásmozgalom felemelkedése. *China Inform.* 9:36-59
- Chan A. 1996. *Politikai ellenzék Kínában*. In *Politikai ellenzék az iparosodó Ázsiában*, szerk. G. Rodan, pp. 163-87. London: Routledge.
- Chan A, Madsen R, Unger J. 1992. *Chen Village Mao és Deng alatt*. Berkeley: Calif. Press
- Cheng T, Selden M. 1994. A kínai hukou-rendszer eredete és társadalmi következményei. *China Q.* 139:644-68.
- Cook S. 1998. Munka, jólét és hatalom a mezőgazdaságban. In *Zouping in Transition*, ed A Walder, pp. 157-83. Cambridge, MA: Harvard Univ. Press.
- Croll E. 1978. *Familizmus és szocializmus Kínában*. Boston: Kegan Paul.
- Croll E. 1983. *Kínai nők Mao óta*. New York: Zed
- Davis DS. 1990. Városi munkahelyi mobilitás. In *A kínai társadalom a Tiananmen előestéjén*, szerk. D Davis, EF Vogel, pp. 85-108. Cambridge, MA: Harvard Univ. Press.
- Davis DS. 1992a. Munkahelyi mobilitás a Mao utáni városokban: növekedés a peremeken. *China Q.* 48:1062-85
- Davis DS. 1992b. Csúszás: a maoista középosztály gyermekeinek lefelé tartó mo-

bilitása. *Modern Kína* 18(4):410-37

- Davis DS. 1995. Egyenlőtlenségek és rétegződés a kilencvenes években. *China Rev.* 1995 (Chinese Univ. Hong Kong Press) 19:1-25.
- Davis DS. 1999. Önfoglalkoztatás Sanghajban: kutatási jegyzet. *China Q.* 157:22-43
- Davis DS. 2000a. Társadalmi osztályok átalakulása a városi Kínában: városi szakemberek és vezetők képzése, felvétele és előléptetése 1949 után. *Modern Kína* 26:251-75.
- Davis DS, szerk. 2000b. *A fogyasztói forradalom a városi Kínában*. Berkeley: Calif. Press
- Davis DS. 2000c. A sanghaji háztartások átalakítása. Lásd Entwisle & Henderson 2000, 245-60. o.
- Davis-Friedmann D. 1985. A generációk közötti egyenlőtlenségek és a kínai forradalom. *Modern Kína* 11 (április):177-201
- Ding XL. 2000a. Rendszeres szabálytalanság és spontán tulajdonátalakulás a kínai pénzügyi rendszerben. *China Q.* 163:655-76
- Ding XL. 2000b. A kínai állami cégek illegális eszközkivonása. *China J.* 43:1-28
- Djilas M. 1957. *Az új osztály: A kommunista hatalmi rendszer elemzése*. New York: Praeger
- Duckett J. 2001. Bürokraták az üzleti életben, kínai módra. *World Dev.* 29:23-37
- Entwisle B, Henderson GE. 2000. *A határok újrarajzolása: Work, Household, and Gender in China*. Berkeley: Univ. Press
- Entwisle B, Henderson GE, Short SE, Bouma JE, Zhai FY. 1995. Nemek és családi viszok a vidéki Kínában. *Am. Sociol. Rev.* 60:36-57
- Fei X. [1949] 1992. *A talajból, a kínai társadalom alapjai: Fei Xiaotong Xiangtu Zhongguo című művének fordítása*. Berkeley: Univ. Calif. Press
- Fraser D. 2000. Az oázis feltalálása: luxuslakás-reklámok és az otthoni tér újrakonfigurálása Sanghajban. Lásd Davis 2000b, pp. 25-53. Berkeley: Calif. Press
- Arany TB. 1985. Az elvtársiasság után: személyes kapcsolatok Kínában a kulturális forradalom óta. *China Q.*
- Arany TB. 1990. Városi magánvállalkozások és társadalmi változások. In *Kínai társadalom az előestén*

- Tiananman, szerk. D Davis, E Vogel, pp. 157-80. Cambridge, MA: Harvard Univ. Press
- Goodman DSG. 1996. A népköztársaság Kína: a pártállam, a kapitalista forradalom és az új vállalkozók. In *Az új gazdagok Ázsiában*, szerk. R Robison, DSG Goodman, pp. 225-42. London: Routledge .
- Granovetter M. 1973. A gyenge kötelékek ereje. *Am. J. Sociol.* 78:1360-80
- Granovetter M. 1995. Utóirat. In *Getting a Job*, pp. 139-82. Chicago: Chicago Press.
- Griffin K, Zhao R. 1992. *A kínai háztartások jövedelmére vonatkozó projekt*, 1988 (MRDF). New York: Hunter Coll. Acad. Computing Serv.
- Hannum E, Xie Y. 1994. A nemek közötti oktatási egyenlőtlenségek tendenciái Kínában: 1949-1985. *Res. Soc. Strat. Mobility* 13:73-98
- Hauser SM, Xie Y. 2001. *A jövedelmi egyenlőtlenségek időbeli és területi tendenciái: a városi Kína az átmenetben 1988 és 1995 között*. Előadás az RC28 Conf. on Social Stratification and Mobility konferencián, Berkeley, augusztus 7-9.
- Hershatter G. 2000. A nemek és a munka helyi jelentései a vidéki Shaanxi-ban az 1950-es években. Lásd Entwisle & Henderson 2000, 79-96. o.
- Hodson R, Kaufman R. 1982. Gazdasági dualizmus: áttekintés. *Am. Sociol. Rev.* 47:727-39
- Honig E. 2000. A vaslányok újragondolva. Lásd Entwisle & Henderson 2000, 97-110. o.
- Honig E, Hershatter G. 1988. *Személyes hangok*. Stanford, CA: Stanford Univ. Press (Stanford, Kalifornia: Stanford Univ. Press)
- Huang P. 1993. Intellektuálisok: az identitás keresése (zhishifenzi: zai piaobo zhong qiu guisu). *Chinese Soc. Sci. Q.* (zhongguo shehuikexue jikan) Hong Kong: No. 2:113-21.
- Jiang WR. 2000. Kína lakásépítése és lakásreformja: 1998-1999. In *1999: Analyses and Forecasts about Social Situations in China*, szerk. Ru X et al., pp. 192-203. Beijing: Soc. Sci. Documents Press.
- Johnson M. 2001. *A "társadalmi" visszahelyezése a társadalmi hálózatokba: makroszociológiai meglátások beépítése a hálózat kutatásba*. Nem publikált ms. UCLA
- Keister L, Nee V. 2000. A racionális paraszt Kínában: rugalmas alkalmazkodás, kockázati diverzifikáció, és a kockázati diverzifikáció...

Annu
Rev.
Socio
1.
2002.
28:91
-116.
Letöl
tve:
arjou
rnals.
annu
alrevi
ews.o
rg
a
Minn
esotai
Egyet
em -
Twin
Cities
-
Wils
on
Köny
vtár
által
08/19
/10.
Csak
szem
élyes
haszn
álatra

és lehetőség. *Rationality Soc.* 13:33-69

- Khan AR, Griffin K, Riskin C, Zhao RW. 1992. A háztartások jövedelme és annak eloszlása Kínában. *China Q.* 132:1029-61
- Khan AR, Riskin C. 1998. Jövedelemegyenlőtlenség és annak eloszlása, valamint a háztartások jövedelmének növekedése, 1988-1995. *China Q.* 154:221-53.
- King AYC. 1985. Az egyén és a csoport a konfucianizmusban: egy kapcsolati perspektíva. In *Individualizmus és holizmus: Studies in Confucian and Taoist values*, szerk. DJ Munro, pp. 57-70. Ann Arbor: Ctr. Chinese Stud., Univ. Mich.
- Kirkby RJR. 1985. *Urbanizáció Kínában*. New York: Univ.
- Knight J, Song L. 1993. Miért különböznek a városi bérek Kínában? In *The Distribution of Income in China*, ed. by K Griffin, R Zhao, pp. 216-84 New York: Martin's.
- Konrad G, Szeleányi I. 1979. *Az értelmiségiek az osztályhatalom felé vezető úton: Az értelmiség szerepének szociológiai vizsgálata a szocializmusban*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Kraus RC. 1981. *Osztály és osztálykonfliktus a mai Kínában*. New York: Columbia Univ. Press.
- Kung J, Lee D. 2001. Jövedelemegyenlőtlenség és akkor mi van? A nem mezőgazdasági munka és annak ~~köz~~ következményei a vidéki Kínában. In *Survey Research in Chinese Societies: Methods and Findings*, szerk. Y Bian, E Tu, A So, pp. 237-72. Hong Kong: Oxford Univ. Press.
- Lan C, Chang Z. 1982. A városi középiskolások törekvései. *Society* (Shanghai, május):22-25
- Lee CK. 1995. A labor világának megteremtése: női munkások, munkaerőpiacok és production politika a dél-kínai gazdasági csodában. *Am. Sociol. Rev.* 60:378-97
- Lee CK. 1998. *A nemek és a dél-kínai csoda*. Berkeley: Calif. Press
- Lee CK. 2000. A munkáslázadás útjai. In *Kínai társadalmak: Change, Conflict, and Resistance (Változás, konfliktus és ellenállás)*, szerk. E Perry, M Selden, pp. 41-61. London, New York: Routledge .
- Lee HY. 1991. *A forradalmi káderektől a*

- Párttechnokraták a szocialista Kínában.* Univ. Press
- Lee YF. 1988. A városi lakásprobléma Kínában. *China Q.* 115:387-407
- Li B, Walder AG. 2001. Karrierépítés mint pártmecenatúra: támogatott mobilitás a kínai közigazgatási elitbe, 1949-1996. *Am. J. Sociol.* 106:1371-1408
- Li LL. 1995. Társadalmi tőke és magánvállalkozók (shehui ziben yu saying qiyejia). *Sociol. Res.* (shehuixue yanjiu): No. 6:46-58
- Li Q. 2001. A piaci átmenet és a középosztályok nemzetek közötti átalakulása (shichang zhuanxing yu zhongjian jieceng de daiji gengti). In *Survey Research in Chinese Societies* (Huaren shehui de diaocha yanjiu), szerk. Y Bian, E Tu, A So, pp. 141-64. Hong Kong: Oxford Univ. Press
- Liang S. 1949. *A kínai kultúra alapvető jelentései* (zhongguo nonhua yaoyi). Hong Kong: Zheng Zhong
- Lin JY, Fang C, Zhou L. 1998. *A kínai tükkör: Fejlesztési stratégia és gazdasági reform.* Hong Kong: Univ. Press.
- Lin N. 1982. Társadalmi erőforrások és az instrumen- tal cselekvés. In *Társadalmi struktúra és hálózatelemzés*, szerk. P Marsden, N Lin, pp. 131-47. Beverly Hills, CA: Sage
- Lin N. 1995. Helyi piaci szocializmus: helyi kor- poratizmus a vidéki Kínában. *Theory Soc.* 24:301-54.
- Lin N. 1999. Társadalmi hálózatok és státuszszerezés. *Annu. Rev. Sociol.* 25:467-87
- Lin N, Bian Y. 1991. Előrejutás a városi Kínában. *Am. J. Sociol.* 97:657-88
- Lin N, Chen JC. 1999. Helyi elitek mint hivatalnokok és tulajdonosok: részvénytulajdonlás és tulajdonjogok átalakulása Daqiuzhuang iparában. In *Property Rights and Economic Reform in China*, szerk. J Oi, A Walder, pp. 145-70. Stanford, CA: Stanford Univ. Press.
- Lin N, Xie W. 1988. Foglalkozási presztízs a városi Kínában. *Am. J. Sociol.* 93:793-832
- Lin Y. 2000. A modernizáció buktatói: ökológiai és társadalmi problémák a mai Kínában. *Contemp. Sociol.* 29:608-13
- Lin Y, Zhang Z. 1999. Hátsó udvari profitközpontok:

- Logan JR. 2001. *Piaci reform és szociális egyenlőtlenségek a városi Kínában*. Conf. On Managing Housing and Social Change, City Univ. Hong Kong, április 16-18.
- Logan JR. Bian Y, 1993. A közösségi erőforrásokhoz való hozzáférés egy kínai városban. *Soc. Forc.* 72:555-76
- Logan JR, Bian Y, Bian F. 1999. Lakásegyenlőség a városi Kínában az 1990-es években: piaci és nem piaci mechanizmusok. *Int. J. Urban Regional Res.* 23 (március):7-25.
- Lu XY. 1989. A parasztp probléma újragondolása (chongxin renshi nongmin wenti). *Soc. ciol. Res.* (shehuixue yanjiu) No. 6:1-14.
- Lu XY. 2001. *Társadalmi szerkezetváltás a vidéki Kínában (zhongguo noncun shehui jigou bian- qian)*. Unpubl. ms. Beijing Chinese Acad. Soc. Sci.
- Li, Perry E, szerk. 1997. *Danwei: A kínai munkaegység történelmi és összehasonlító perspektívában*. New York: M.E. Sharpe
- Lyons TP. 1997. Tartományon belüli egyenlőtlenségek a Mao utáni Kínában: Fujian tartomány többdimenziós elemzése. *J. Dev. Areas* 32:1-27
- Ma Z. 2001. A városi munkaerő-szerzési tapasztalat mint a vidéki foglalkozásváltás meghatározó tényezője: a közelmúltbeli város-vidék-visszatérő migráció tapasztalatai Kínában. *Environ. Planning A* 33:237-55
- Matthews R, Nee V. 2000. A nemek közötti egyenlőtlenség és a gazdasági növekedés a vidéki Kínában. *Soc. Sci. Res.* 29:606-32.
- Michelson E, Parish W. 2000. Nemek közötti különbségek a gazdasági sikerben: Kína vidéki területein 1991-ben. Lásd Entwisle & Henderson 2000, 134-56. o.
- Naughton B. 1995. *A tervből való kinövés: Kínai gazdasági reform, 1978-1993*. New York: Cambridge Univ. Press.
- Nee V. 1989. A piaci átmenet elmélete: az újraelosztástól a piacokig az állami szocializmusban. *Am. Sociol. Rev.* 54:663-81
- Nee V. 1991. Társadalmi egyenlőtlenségek

- a kínai piacok. *Am. Sociol. Rev.* 56:267-82
- Nee V. 1992. A piaci átmenet szervezeti dinamikája: hibrid formák, tulajdonjogok és vegyes gazdaság Kínában. *Admin. Sci. Q.* 37:1-27
- Nee V. 1996. A piaci társadalom kialakulása: a rétegződés változó mechanizmusai Kínában. *Am. J. Sociol.* 101:908-49
- Nee V, Cao Y. 1999. Útfüggő társadalmi átalakulás: rétegződés hibrid vegyes gazdaságban. *Theory Soc.* 28:799-834.
- Nee V, Lian P. 1994. Sleeping with the enemy: a csökkenő politikai elkötelezettség dinamikus modellje az államszocializmusban. *Theory Soc.* 23:253-96
- Nee V, Matthews R. 1996. Piaci átmenet és társadalmi átalakulás az államszocializmus reformjában. *Annu. Rev. Sociol.* 22:401-35
- Nee V, Su S. 1998. A robusztus gazdasági teljesítmény intézményi alapjai: az állami szektor ipari növekedése Kínában. In *Industrial Transformation in Eastern Europe in the Light of East Asian Experience*, szerk. J Hender-son, pp. 167-87. New York: Martin's.
- Oi J. 1989. *Állam és paraszt a mai Kínában*. Berkeley, Los Angeles: Univ. Press
- Oi J. 1992. A költségvetési reform és a helyi állami korporatizmus gazdasági alapjai Kínában. *World Polit.* 45 (Oct.):99-126
- Oi J. 2000. *A vidéki Kína felemelkedik: Az iparosítás ösztönzői*. Berkeley, Los Angeles: Univ. Press
- Opper S, Wong SML, Hu R. 2001. *Helyi párhatalom a kínai tőzsdén jegyzett vállalatoknál: bizonyíték a KKP fennmaradására*. Unpubl. ms. Gazdasági kar, Tubingen Univ.
- Parish WL. 1975. A szocializmus és a kínai parasztszalád. *J. Asian Stud.* 34(3):613-30
- Parish WL. 1981. Egalitarizmus a kínai társadalomban. *Probl. Communism* 29:37-53
- Parish WL. 1984. Destratifikáció Kínában. In *Class and Social Stratification in Post-Revolution China*, szerk. J Watson, pp. 84-120. New York: Cambridge Univ. Press.
- Parish WL (szerk.). 1985. *Chinese Rural Development: The Great Transformation*. Armonk, NY: Sharpe
- Parish WL, Busse S. 2000. Nemek és család. In *Chinese Urban Life under Reform*, szerk. W Tang, WL Parish, pp. 209-31. Cambridge, UK: Cambridge Univ. Press.
- Parish WL, Michelson E. 1996. Politika és piacok: kettős átalakulás. *Am. J. Sociol.* 101:1042-59
- Parish WL, Whyte MK. 1978. *Falu és város a mai Kínában*. Chicago, IL: Univ. Chicago Press.
- Parish WL, Zhe X, Li F. 1995. A nem mezőgazdasági munka és a kínai vidék piacosítása. *China Q.* 143:1-29.
- Pearson M. 1997. *Kína üzleti elitje: A gazdasági reform politikai következményei*. Berkeley: Calif. Press
- Peng Y. 1992. A bérek meghatározása a vidéki és városi Kínában: az állami és a magán ipari szektorok összehasonlítása. *Am. Sociol. Rev.* 57:198-213
- Qin Y. 1999. *Kína középosztályai* (Zhongguo Zhongchan Jieji). Peking: China's Planning Press.
- Raymo JM, Xie Y. 2000. A városi el-derly jövedelme a reform utáni Kínában: politikai tőke, humán tőke és az állam. *Soc. Sci. Res.* 29:1-24.
- Rozelle S. 1994. Vidéki iparosítás és növekvő egyenlőtlenség: új minták Kína reformgazdaságában. *J. Comp. Econ.* 19:362-91
- Shi XM. 1993. *Az intézményi áttörés* (Tizhi de Tupo). Peking: Sci.
- Shirk SL. 1984. A kínai gazdaság fejlődése: rétegződés és meritokrácia az 1980-as években. In *China: The 80s Era*, szerk. N Gins- burg, B Lalor, pp. 245-72. Boulder, CO: Westview .
- Shirk SL. 1993. *Az ökológiai reform politikai logikája*. Berkeley: Univ. Press
- Shu X, Bian Y. 2001. *Városok közötti eltérések a nemek közötti egyenlőtlenségekben Kínában: Egy 1995-ös országos felmérés elemzése*. Annu. Meet. Am. Sociol. Assoc., Anaheim, augusztus 18-22.

- Tehát AY. 2001. *Az állam, a gazdasági fejlődés, az osztályok és az osztálykonfliktusok változó mintái Kínában*. Int. Conf. on Money, Growth, and Distribution, Academia Sinica, Taipei, szeptember 5-8.
- Solinger DJ. 1999. A válaszfalak lebontása: vissza a kezdetekhez a városokban? *China Q.* 159:629-39.
- Solinger DJ. 2000. *Hirtelen elbocsátások és a piac délibábja: munkanélküliség, újbóli foglalkoztatás és túlélés Wuhanban, 1999. év végén*. Kelet-ázsiai Intézet, Columbia Univ.
- Solinger DJ. 2001. A globalizáció és a részvétel paradoxona: a kínai eset. *Global Governance* 7 (2):173-96.
- SSB (Kínai Állami Statisztikai Hivatal). 1989. *Statisztikai évkönyv*. Peking: SSB Press SSB (State Statistical Bureau of China). 1998. *Statisztikai évkönyv*. Peking: SSB Press SSB (State Statistical Bureau of China). 2000. *Statisztikai évkönyv*. Peking: Stacy J. 1983. *Patriarchátus és szocialista forradalom. Kínában*. Berkeley: Calif. Press
- Szele'nyi I. 1978. Társadalmi egyenlőtlenségek az állami szocialista újraelosztó gazdaságok. *Int. J. Comp. Sociol.* 19:63-87
- Szele'nyi I. 1983. *Városi egyenlőtlenségek az államszocializmusban*. Oxford, UK: Oxford Univ. Press
- Szele'nyi I, Kostello E. 1996. A piaci átmenet vitája: a szintézis felé. *Am. J. Sociol.* 101:1082-96
- Tang W, Parish WL. 2000. *Kínai városi élet a reform alatt: The Changing Social Contract*. New York: Cambridge Univ. Press.
- Tsai SL, Chiu HY. 1991. Foglalkozási hierarchiák Tajvanon: skálák felépítése. In *Research in Social Stratification and Mobil-* ed . R Althausser, M Wallace, pp. 229-53. Greenwich, CT: JAI
- Treiman DJ. 1970. Az iparosodás és a társadalmi rétegződés. In *Társadalmi rétegződés: Research and Theory for the 1970s*, szerk. EO Lau- mann, pp. 207-34. Indianapolis, IN: Bobbs- Merrill.
- Treiman, Donald J. 1977. *Occupational Prestige in Comparative Perspective*. New York: Academic Press.
- Treiman DJ, Yip KB. 1989. Iskolai és szakmai végzettség 21 országban. In *Cross National Research in Sociology*, szerkesztette KL Khn, 373-94. o. Newbury Park, CA: Sage
- Unger J. 1982. *Oktatás Mao alatt: Osztály és verseny a kantoni iskolákban, 1960-1980*. New York: Univ.
- Unger J. 1984. Az osztályrendszer a vidéki Kínában: egy esettanulmány. In *Class and Social Stratification in Post-Revolution China*, szerk. J Watson, pp. 121-41. New York: Cambridge Univ. Press.
- Unger J. 1994. "Gazdag ember, szegény ember": új osztályok kialakulása a kínai vidéken. In *China's Quiet Revolution*, szerk. D Good- man, B. Hooper, pp. 43-63. Melbourne, New York: Martin's Press.
- Walder AG. 1985. A társadalmi mobilitás politikai dimenziója a kommunista államokban: Kína és a Szovjetunió. *Res. Polit. Sociol.* 1:101- 17
- Walder AG. 1986. *Kommunista neotradicionalizmus: Munka és tekintély a kínai Indusban*. Berkeley: Univ. Press
- Walder AG. 1987. A bérreform és a gyári érdekek hálója. *China Q.* 109:22-41.
- Walder AG. 1989a. Kína társadalmi változásai a forradalom utáni Kínában. *Annu. Rev. Sociol.* 15:405- 24
- Walder AG. 1989b. Gyár és menedzser a reformkorban. *Kína Q.* 118:242-64
- Walder AG. 1990. Gazdasági reform és a jövedelemelosztás Tianjinban, 1976-1986. In *A kínai társadalom a Tiananmen előestéjén*, szerk. D Davis, EF Vogel, pp. 135-56. Cambridge, MA: Harvard Univ. Press.
- Walder AG. 1992. Tulajdonjogok és rétegződés a szocialista újraelosztó gazdaságokban. *Am. Sociol. Rev.* 57:524-39
- Walder AG. 1994. Fejlődő tulajdonjogok és politikai következményeik. In *Kína csendes forradalma: New Interactions Between State and Society*, szerk. DSG Goodman, B Hooper, pp. 3-18. New York: Martin's Press.
- Walder AG. 1995. A szakmai mobilitás és a

- kommunista politikai rend. *Am. Sociol. Rev.* 60:309-28
- Walder AG. 1996. Piacok és egyenlőtlenség az átmeneti gazdaságokban: a tesztelhető elméletek felé. *Am. J. Sociol.* 101:1060-73
- Walder AG, Li B, Treiman DJ. Politika és életesélyek egy államszocialista rendszerben: a városi kínai elitbe vezető kettős karrierút, 1949- 1996. *Am. Sociol. Rev.* 65:191-209
- Walder AG, Oi J. 1999. Tulajdonjogok a kínai gazdaságban: a kínai folyamat körvonalai. In *Property Rights and Economic Reform in China*, szerk. J Oi, A Walder, pp. 1-24. Stanford, CA: Stanford Univ. Press.
- Wang G. 2000. A barátság ápolása a bowlingon keresztül Sencsenben. Lásd Davis 2000b, 250-67. o.
- Wang X. 1996. *Kövekre lépni, hogy átkelhessünk a folyón: Kína reformútjai.* Hong Kong: Oxford Univ.
- Wang S, Hu A. 1999. *Az egyenlőtlen fejlődés politikai gazdaságtana: Kína esete.* Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Wang XQ, Zhou QR. 1994. A háztartási felelősségvállalás rendszere és a közösségi gazdaság felé vezető út a vidéki Kínában. In *Rural Change and China's Development 1978- 1989*, szerk. QR Zhou, pp. 2-31. Hong Kong: Oxford Univ. Press.
- Wank DL. 1999. *A kommunizmus áruba bocsátása: Üzlet, bizalom és politika egy kínai városban.* New York: Cambridge Univ. Press.
- Whyte MK. 1975. Egyenlőtlenség és rétegződés Kínában. *China Q.* 65:684-711
- Whyte MK. 1984. Szexuális egyenlőtlenség a szocializmusban: a kínai eset perspektívájában. In *Class and Social Stratification in Post- Revolution China*, szerk. J Watson, pp. 198-238. New York: Cambridge Univ. Press.
- Whyte MK. 1999. A munkavállalók változó szerepe. In *The Paradox of China's Post-Mao Re- forms*, szerk. M Goldman, R MacFarquhar, pp. 173-196. Cambridge, MA: Harvard Univ. Press.
- Whyte MK. 2000. A nemek közötti egyenlőtlenség tendenciáinak értékelésének veszélyei Kínában. Lásd Entwisle & Henderson 2000, 157-67. o.
- Whyte MK, Parish WL. 1984. *Városi élet a*

- Chicago Press
- Wolf M. 1985. *Elhalasztott forradalom: Nők a mai Kínában*. Stanford, CA: Stanford Univ. Press.
- Wright EO. 1997. *Az osztályszámlálás: Comparative Studies in Class Analysis*. New York: Cambridge Univ. Press.
- Xie Y, Hannum E. 1996. A kereseti egyenlőtlenségek regionális eltérései a reformkori városi Kínában. *Am. J. Sociol.* 101:950-92
- Yan Y. 2000. A hamburgerről és a társadalmi térről: a McDonald's fogyasztása Pekingben. Lásd Davis 2000b, 201-25. o.
- Yang MMH. 1994. *Ajándékok, szívességek és bankettek: A társadalmi kapcsolatok művészete Kínában*. Ithaca, NY: Cornell Univ.
- Zang X. 2001. Egyetemi oktatás, pártmagasság és az elit toborzása Kínában. *Soc. Sci. Res.* 30:62-75.
- Zhang WL. 2000. Húsz év kínai osztály- és rétegtudomány (zhongguo shehui jieji jieceng yanjiu ershinian). *Sociol. Res.* (shehuxue yanjiu) 1:24-39.
- Zhao R. 1993. A jövedelemelosztás három jellemzője a reformra való áttérés során. In *Chinese Household Income Project, 1988 (MRDF)*, szerk. K Griffin, R Zhao, pp. 74-92. New York: Hunter Coll. Acad. Computing Serv.
- Zhao Y. 2001. *A társadalmi tőke és az elbocsátott munkavállalók újbóli foglalkoztatása (shehui ziben yu xi-agang gongren de zaijiuye)*. Ph.D. diss. Beijing: Chinese Acad. Soc. Sci.
- Zhe X, Chen YY. 1995. Foglalkozás, identitás és presztízs a vidéki Kínában (Zhongguo nong-cun zhiyi shenfen shengwang tanulmányok). *Chi-nese Soc. Sci. Q. (zhongguo shehuikexue jikan)*, No. 6:83-95.
- Zhou X. 2000. Gazdasági átalakulás és jövedelmi egyenlőtlenségek a városi Kínában: paneladatokból származó bizonyítékok. *Am. J. Sociol.* 105:1135-74
- Zhou X. 2001. Politikai dinamika és a hivatalnokok karriermintái a Kínai Népköztársaságban 1949-1994. *Összehasonlítás. Polit. Stud.* 34:1036-62
- Zhou X, Tuma NB, Moen P. 1996. Stratifikáció

- dinamika az államszocializmusban. *Soc. Forc.* 28:440-68
- Zhou X, Tuma NB, Moen P. 1997. Intézményi változások és munkahelyváltási minták a városi Kínában. *Am. Sociol. Rev.* 62:339-65
- Zhou X, Hou L. 1999. A kulturális forradalom gyermekei: az állam és az életpálya a KNK-ban. *Am. Sociol. Rev.* 64:12-36
- Zhou X, Suhomlinova O. 2001. Újraelosztás az államszocializmusban: a Szovjetunió és a KNK összehasonlítása. *Res. Soc. Strat. Mobility* 18:163- 204
- Zuo J, Bian Y. 2001. Nemek szerinti erőforrások, a házimunka felosztása és az érzékelt igazságosság: egy városi kínai eset. *J. Marriage Fam.* 63:1122-33

Annu
 . Rev.
 Socio
 l.
 2002.
 28:91
 -116.
 Letöl
 tve:
 arjou
 rnals.
 annu
 alrevi
 ews.o
 rg
 a
 Minn
 esetai
 Egyet
 em -
 Twin
 Cities
 -
 Wils
 on
 Köny
 vtár
 által
 08/19
 /10.
 Csak
 szem
 élyes
 haszn
 álatra

TARTALOM

Előlap - Stanley Lieberonx

BEVEZETŐ FEJEZET

Rossz ágra ugatva: Tudományos alternatívák a jelenlegi
A szociológiai tudomány modellje, *Stanley Lieberon és Freda B. Lynn*1

ELMÉLET ÉS MÓDSZEREK

A tényezőktől a színészekig: Számítógépes szociológia és ágensalapú
Modellezés, *Michael W. Macy és Robert Willer*143

Matematika a szociológiában, *Christofer R. Edling*197

Globális etnográfia, *Gille Zsuzsa és Riain*

271

Az innovációk diffúziójának integráló modelljei: A Conceptual
Keretrendszer, *Barbara Wejnert*297

A "szomszédsági hatások" értékelése: *Sampson, Jeffrey D.
Morenoff,
és Thomas Gannon-Rowley*443

A módszertani individualizmus változó arcai, *Lars Udehn*479

TÁRSADALMI FOLYAMATOK

Erőszak a társadalmi életben, *Mary R. Jackman*387

INTÉZMÉNYEK ÉS KULTÚRA

Jóléti reform: Hogyan mérjük a sikert? *Daniel T. Lichter
és Rukamalie Jayakody*117

Az iszlám kultúra és politika tanulmányozása: Egy áttekintés és
Értékelés, *Mansoor Moaddel*359

POLITIKAI ÉS GAZDASÁGI SZOCIOLOGIA

Pénzpiacok, pénz és bankügyek, *Lisa A. Keister*39

A nők foglalkoztatásának összehasonlító kutatása, *Tanja van der Lippe
és Liset van Dijk*221

DIFFERENCIÁLÓDÁS ÉS RÉTEGZÖDÉS

Kínai társadalmi rétegződés és társadalmi mobilitás, *Yanjie Bian*91

A határok vizsgálata a társadalomtudományokban, *Miche`le Lamont*
és *Vira`g Molna`r* 167

Faj, nemek és tekintély a munkahelyen: Elmélet és
Kutatás, *Ryan A. Smith*509

EGYÉN ÉS TÁRSADALOM

A testvérkonfiguráció hatásainak újragondolása: *Lala Carr*
Steelman, Brian Powell,
*Regina Werum és Scott Carter*243

Etnikai határok és identitás plurális társadalmakban, *Jimmy M. Sanders*327

POLITIKA

Ötletek, politika és közpolitika, *John L. Campbell*21

A szociológiai kriminológia új közgazdaságtana, *Bill McCarthy*417

TÖRTÉNELMI SZOCIOLÓGIA

Az értelmiség szociológiája, *Charles Kurzman és Lynn Owens*63

INDEXEK

A közreműködő szerzők kumulatív jegyzéke,

A fejezetcímek kumulatív mutatója,

Tárgymutató543

19-28565.kötetek

19-28568.kötetek

ERRATA

Az *Annual Review of Sociology* fejezeteinek javításait tartalmazó online napló
(ha van ilyen, 1997-től napjainkig) a <http://soc.annualreviews.org/> oldalon található.